

**Департамент культури і туризму
Харківської обласної державної адміністрації
Харківська обласна універсальна наукова бібліотека**

**Манжура
Іван Іванович**

(1851–1893)

Біобібліографічний покажчик

Харків 2021

УДК 01: 82 (477.54)

ББК 78.5

М 23

Манжура Іван Іванович (1851-1893) : біобібліогр. покажч. / Департамент культури і туризму Харків. облдержадмін., Харків. обл. універс. наук. б-ка ; укладач Л.О. Сашкова. – Харків : ХОУНБ, 2021. – 56 с.

Покажчик підготовлено до 170-річчя від дня народження відомого українського етнографа, поета І.І. Манжури.

Видання містить фактографічну та бібліографічну інформацію про життєвий і творчий шлях письменника.

Посібник адресовано літературознавцям, краєзнавцям, бібліотекарям, всім , хто цікавиться історією, етнографією та літературою рідного краю.

Укладач	Л.О.Сашкова
Редактор	Л.І.Єпішева
Комп'ютерний набір	Л.О.Сашкова
Комп'ютерна верстка	Л.М.Конопля
Відповідальна за випуск	Н.І.Шостко

©Харківська обласна універсальна
наукова бібліотека, 2021

Передмова

До 170-річчя від дня народження видатного уродженця Харкова, поета, фольклориста, етнографа, твори якого збагатили скарбницю української літератури, укладено біобібліографічний покажчик «Манжура Іван Іванович (1851–1893)».

Посібник підготовлено за фондами Харківської обласної універсальної наукової бібліотеки, електронними каталогами Національної парламентської бібліотеки, ХДНБ ім. Короленка, Наукової бібліотеки ХНУ ім. В.Н. Каразіна, Російської державної бібліотеки та ресурсами інтернет.

Покажчик містить відомості про художню, наукову, науково-популярну, довідкову, бібліографічну літературу, статті зі збірників, журналів, газет та електронні ресурси. Хронологічний охоплення 1883–2016 рр.

Відкривають видання стаття «Фольклорист та етнограф» та основні дати життя і творчості письменника.

Бібліографічні матеріали згруповано за розділами:

1. Твори І. Манжури

Окремі твори

Твори у періодичних виданнях, збірниках, антологіях

2. Література про І. Манжуру

Загальні праці

Життя і творчість

3. Увічнення пам'яті Івана Манжури

4. Довідкові та бібліографічні матеріали

5. Додаток. Вірші про І. Манжуру

Твори письменника об'єднані за хронологією, у подальших розділах матеріал розташований за алфавітом.

Бібліографічний опис здійснено згідно з діючими стандартами. За необхідності опис супроводжується довідковими анотаціями. Документи, не опрацьовані *de visu* та відсутні у фондах бібліотеки, позначено астериском (*).

Відбір літератури завершено у липні 2021 р.

Допоміжний апарат має іменний покажчик. Покажчик не претендує на вичерпність, але сподіваємось, що він буде корисним літературознавцям, краєзнавцям, бібліотечним працівникам, всім, хто цікавиться історією, етнографією та літературою рідного краю.

*Манжура вийшов з народу,
серед нього прожив усе своє недовге життя,
серед народу збирав перлини усної творчості,
для нього писав поезії.⁽¹⁾*

Фольклорист та етнограф

Серед славних імен минулого поряд з іншими видатними діячами української культури другої половини XIX ст. одне з почесних місць належить І. Манжурі, який проклав помітну борозну в українській поезії свого часу та залишив цінну фольклористичну спадщину. Життя його було важким – злиденним, нужденним, сирітським, але, незважаючи на скрутні умови, він вибився на широку дорогу і присвятив себе справі фольклористики та етнографії, зробивши неоціненний внесок в українську літературу.

Народився Іван Манжура першого листопада 1851 р. у родині дрібного чиновника із зубожілих дворян у Харкові. Батько часто змінював місце роботи, довго ніде не затримуючись, до того ж, страшенно пив. Коли хлопцеві минуло п'ять років, його мати померла, батько на той час остаточно втратив роботу через постійні конфлікти з начальством, і в родини настали тяжкі роки поневірян та злиднів. Батько та син мандрували Харківщиною, що, безперечно, було дуже важко для малої дитини. Кілька разів тато прилаштовував Івана на навчання та виховання до родин священників, але кожного разу таке життя хлопця тривало недовго, оскільки батько забирав його та вони знову починали блукати світом. У 1864 р. татко помер, а на хлопця звернула увагу тітка по матері, дружина видатного науковця О. Потебні. Вони взяли Івана до себе, прихистили, почали опікуватися його долею, влаштували на навчання до повітової школи, де він старанно і добре вчився. Згодом Іван продовжив освіту в Харківській гімназії, але закінчити її не вдалося: І. Манжуру виключили з формулюванням «за непокірну вдачу». На ту пору йому виповнилося 19 років. Деякий час Іван підробляв приватними уроками, а в 1870 р. вступив до Харківського ветеринарного інституту, із якого, на жаль, його через два роки також вигнали, на цей раз «за неблагонадійність поведіння» та ще й без права навчатися в

⁽¹⁾ **Історія** української літератури. – Київ, 1955. – Т. 1. – С. 478.

будь-якому вищому навчальному закладі.

Після виключення з інституту І. Манжура жив на Катеринославщині, працював у різних казенних установах на дрібних посадах, але довго ніде не затримувався. У той час його почала цікавити усна народна словесність — фольклор, і він зацікавився збирати по селах та містечках народні пісні, казки, приповідки, легенди, навіть не замислюючись тоді, що ця справа стане згодом визначальною у його житті. Таким чином Іван мандрував майже два роки. А вже на початку 1870-х рр. він через О. Русова налагодив зв'язки з Південно-Західним відділом Російського географічного товариства в Києві, куди надсилав свої численні записи мовного матеріалу. Товариство всіляко підтримувало діяльність юнака: у червні 1874 р. на засіданні відділу спеціально розглядалося питання про роботу молодого фольклориста, яка була цілком ухвалена; І. Манжурі навіть виділили трохи коштів, аби він досліджував і далі, та обіцяли згодом опублікувати його працю. Цей успіх і визнання корисності окрили збирача і він з новими силами взявся за роботу, мріючи згодом постійно працювати у відділі. Але з його закриттям надії Івана розвіялися і він так і залишився мандрівним фольклористом, подорожуючи Україною та збираючи зразки народнопоетичної творчості, вивчаючи мову, досліджуючи побут, культуру та звичаї народу. Іван пройшов уздовж та впоперек майже всю південну та степову Україну, зібрав і поклав на папір кілька тисяч зразків усної словесності. Це був цінний скарб і тому, що та місцевість була мало досліджена фольклористами. Зібраний юнаком матеріал відзначався багатством змісту та жанровим розмаїттям.

У фольклорно-етнографічній діяльності І. Манжури поєдналися сумлінний науковий підхід до збирання і вивчення народної творчості з тонким чуттям і розумінням тексту. Увагу розвідника привертало казки, перекази, народні легенди, пісні в усьому багатстві їхніх жанрових та стильових ознак, приказки, прислів'я, замовляння, народні анекдоти тощо.

Значна кількість накопиченого в той період фольклорно-етнографічного матеріалу була надрукована в різних виданнях.

Багато зразків народної творчості, занотовані І. Манжурою, зокрема оповідального жанру, були опубліковані М. Драгомановим у його збірнику «Малорусские народные предания и рассказы» (1876), у передмові до якого Михайло Петрович відзначив активну роль І. Манжури в постачанні цього видання різноманітним якісним матеріалом. Окремі розділи збічника майже повністю укладені з народнопоетичних ілюстрацій, записані І. Манжурою. Наприклад, із 49 художніх зразків, уміщених у третьому розділі видання – «Знахарство, молитвы, заговоры и пародии их», 40 подано із записів І. Манжури, у розділі «Приметы и поверья» – 37 прикладів народної творчості, зібраних в Катеринославській та Харківській губерніях. Вихід у світ вищезгаданого збічника М. Драгоманова був значною подією у фольклористиці в ті часи. Книга дістала високу оцінку з боку науковців та широкої освіченої громадськості, її також можна розглядати як підсумок першого періоду діяльності фольклориста І. Манжури.

У 1875 р. Іван добровольцем вирушив до Сербії, де брав участь у війні проти турецьких поневолювачів. Повернувшись після поранення до України, він працював деякий час учителем, згодом – наглядцем на одній з поштових станцій. Тоді ж знову взявся за свою улюблену справу – збирання та вивчення зразків народної творчості, яку натхненно продовжував до кінця життя.

Другий період фольклористичної діяльності І. Манжури був ще пліднішим та припав на кінець 1870-х – 1880-ті рр., коли він, повернувшись із Сербії, оселився в с. Олексіївці у знайомого, пізніше проживав у Катеринославі та його околицях. З опублікованого на початку цього періоду фольклорно-етнографічного матеріалу заслуговує на увагу насамперед той, що з'явився на сторінках журналу «Киевская старина», – легенди та пісні про козаків. Яскраво проявилася в цей час зацікавленість науковця історією. Чимало пісень на історичні теми увійшло до збірників «Исторические песни малорусского народа», «Нові українські пісні про громадські справи» (1881), «Політичні пісні українського народу XVIII– XIX ст.» (1883–1885). Але все це становило тільки незначну частину зібраних І. Манжурою

відомостей. Із публікацій російських народних пісень варто згадати ті, що з'явилися на сторінках журналу «Русская старина»; крім цього, у катеринославському тижневику «Степь» було вміщено низку статей І. Манжури етнографічного характеру – «Приход весны», «Купало», «Государыня широкая масленица».

Публікуючи збиранницю незначними частинами, епізодично, переважно на сторінках невеликих часописів та газет, І. Манжура водночас робив енергійні спроби надрукувати свої фольклорно-етнографічні записи окремим виданням, адже неопублікованою залишалася ще велика кількість народних пісень та оповідок. На початку 1880-х рр. він звернувся насамперед до Південно-Західного відділу Російського географічного товариства, але у зв'язку із його закриттям збірник не вийшов. Пізніше, з таким самим проханням, – до Харківського історико-філологічного товариства, про що відомо із його листування з О. Потебнею, який у той час був одним із активних діячів цієї спілки: «У меня имеется сборник украинских песен (более тысячи номеров), записанных мною в губерниях Харьковской и Екатеринославской... имею честь предложить Харьковскому филологическому обществу – не издаст ли он моего сборника в целом составе или по частям. Кроме того, у меня есть много сказок, поверий, пословиц, не вошедших в «Народные предания» Драгоманова». Узагалі на ці роки припало особливо активне листування між І. Манжурою та О. Потебнею, у особі якого Іван мав доброго, уважного та безкорисливого вчителя. Олександр Опанасович весь час стежив за його фольклористичною діяльністю, гаряче підтримував та всіляко допомагав, давав корисні поради та обіцяв докласти всіх зусиль, щоб видати окремою книжкою цінні фольклорні матеріали. Спільні зусилля принесли наслідки. У другому випуску другого тому «Сборника Харьковского историко-филологического общества» за 1890 р. вийшли друком окремим збірником «Сказки, пословицы и т. п., записанные в Екатеринославской и Харьковской губерниях И.И. Манжурою». Збірник містив понад 200 народних казок та легенд, 400 прислів'їв та приказок, чимало замовлянь, загадок тощо. Це була єдина збірка, видана за життя І. Манжури. Її продовженням були «Малорусские сказки, предания, пословицы и

поверья, записанные И.И. Манжура в Екатеринославской губернии», надруковані вже після смерті митця окремим розділом у VI томі «Сборника Харьковского историко-филологического общества» за 1894 р. Про ці записи тоді молодий, а згодом видатний фольклорист Ф. Колесса писав: «Всі матеріали, зібрані Манжураю, мають чималу вартість для науки, тим більш, що записані совісно, зі збереженням всяких деталей і подробиць, характерних для даної місцевості... В своїх працях етнографічних проявив Манжура глибоке знання народу, його життя й мови».

Матеріали, опубліковані 1890 р., принесли І. Манжури визнання серед зарубіжних фахівців: високу оцінку роботі дав чеський учений Ю. Полівка, польський етнографічний часопис «Wisla» позитивно відгукнувся на це видання, а французький етнографічний журнал «Revue des traditions populaires» назвав І. Манжуру видатним та заслуженим етнографом своєї країни, невтомним збирачем та дослідником народної творчості.

І. Манжура відомий також численними публікаціями на етнографічні теми не тільки в ранній період діяльності, а й протягом усього життя, його статті публікувалися на сторінках «Екатеринославского юбилейного листка», уже згадуваної «Киевской старины», «Екатеринославских губернских ведомостей», «Этнографического обозрения», «Живой старины» та інших.

Серед фольклорних нотаток дослідника є чимало творів оповідного жанру – казок, легенд, народних оповідань та переказів. Деякі з них митець літературно обробив та мав намір опублікувати. Найвідоміші з них – гумористична розповідь «Як ми з дідом багатіли, а батька ще на світі не було» та легенда-оповідання «Червоний горицвіт». Обидва твори вперше вийшли друком у 1961 р. на сторінках української періодики. У середині 1880-х рр. митець захопився ідеєю створення циклу віршованих казок на підставі певних фольклорних джерел, спеціально призначених для народного читання. Він охоче популяризував свої твори серед людей. Кількома роками пізніше, доопрацювавши матеріал, І. Манжура систематизував його та підготував до друку збірку

«Казки та приказки і таке інше. З народних уст зібрав і у вірші склав Іван Манжура 1888 р.». У неї увійшло три віршовані казки – «Лиха година», «Чорт у наймах», «Злидні» та 28 віршованих приказок. Збірка була дуже популярною, оскільки головні персонажі були простими селянами, а проблеми, які порушував автор у казках, – актуальними.

Літературна творчість митця відома на сьогодні краще, ніж його фольклористична діяльність; її початок відбувся ще в 1870-х рр., але перші публікації з'явилися лише в 1885–1886 рр. на сторінках катеринославського тижневика «Степь» під псевдонімом Іван Калічка. Це були вірші: «Босяцька пісня», «На пасіці», «З заробітків», «Веснянка», «26 лютого», «Моїм судцям», «Лілеї». Узагалі творчий шлях І. Манжури був дуже короткочасним і тривав менше десяти років, тобто 1880-ті рр. – Це пора, у яку майже повністю уміщується творча діяльність Манжури-поета. Він заявив про себе як автор оригінальних поетичних творів у той час – коли вже в усій повноті розкрився як фольклорист та етнограф, коли в активі його праці збирача накопичилася не одна тисяча записаних ним зразків усної народної творчості. У поезію І. Манжура прийшов, збагачений великим життєвим досвідом, набутим під час мандрів і збирання фольклору, цікавився тогочасними українськими періодичними виданнями, такими, як «Киевская старина», «Зоря» тощо, був добре обізнаний із творчістю І. Котляревського, Г. Квітки-Основ'яненка, Є. Гребінки, поетів-романтиків, Марка Вовчка та Т. Шевченка. Хоча умови життя Івана аж ніяк не сприяли систематичному поповненню знань, він усе ж намагався постійно стежити за тим, що друкувалося. Під час навчання в гімназії та інституті Іван Іванович здобув чималі знання з іноземних мов – латинської, грецької та німецької, що дало йому можливість читати твори зарубіжної літератури в оригіналі – насамперед античну, а також твори Й. Гете, Г. Гейне та інших західноєвропейських письменників. І хоча цим знанням бракувало певної системи та повноти, усе ж вони наклали відбиток на всю творчу діяльність І. Манжури.

Найплідніший період у поетичній діяльності митця – середина і друга половина 1880-х рр., саме тоді були написані кращі твори – низка віршів переважно на соціально-побутову та ліричну тематику, а також кілька поем-казок – «Іван Голик», «Трьомсин-богатир», балада «Ренегат», легенда «Ластівка», переклад поеми Г. Гейне «Рейнеке Лис». Поеми-казки були створені цілком на народних легендах та присвячені відважності запорізьких козаків, але друком вони вийшли вже після смерті автора, на сторінках «Дніпрових хвиль» у 1912 р. Що ж до перекладеної поеми Гейне, то після завершення роботи І. Манжура надіслав рукопис О. Потебні із проханням посприяти друкові, але, на жаль, твір було заборонено цензурою. Узагалі після горезвісного Емського указу 1876 р. умови друку в наступні кілька десятиліть, на які й припала літературна діяльність І. Манжури, не тільки не покращилися, а стали, як відомо, ще лютішими щодо українського слова. Іван сприймав це дуже болісно; досить сказати, що з усього поетичного доробку митця за його життя була надрукована лише незначна частина. Свого часу письменник підготував до друку збірку поезій «Степові думи та співи», але майже третину з неї царська цензура не пропустила. Підготував іще дві збірки, але їх заборонили повністю.

У 1887 р. діяч вітчизняного народознавства отримав повідомлення про те, що Історико-філологічне товариство при Харківському університеті обрало його своїм дійсним членом. Наприкінці життя І. Манжура налагодив зв'язки з московським «Обществом любителей естествознания, антропологии и этнографии», дійсним членом якого став згодом.

Матеріальне становище поета до кінця життя залишалося надзвичайно важким. Із раннього дитинства не маючи пристановища, І. Манжура поневірявся по чужих хатах; не маючи постійного заробітку, клопочучись про шматок хліба, змушений був підробляти написанням кореспонденцій, нарисів та фольклорно-етнографічних статей, оскільки поетична творчість не давала майже ніяких доходів. Наприкінці 1880-х рр. він переїхав до с. Мануйлівка поблизу Катеринослава, де мешкав до кінця 1890 р.

У цей період за ним, як «неблагодієним поетом», посилювався нагляд поліції, яка і раніше з підозрою ставилася до його фольклористичної та етнографічної діяльності. Письменникові постійно бракувало коштів, він буквально животів та тяжко хворів. У листах того періоду дедалі частіше зустрічаються скарги на умови життя та літературної праці, на безсоромних видавців, які безжально експлуатували поета, сплачуючи мізерні гонорари. Наприкінці 1890 р. І. Манжура переїхав до Катеринослава, жив у знайомих, написав нові поезії, серед яких – «Великдень», «На зразок Я. Полонського» та інші. Відчуваючи, що життя прямує до кінця, задумуючись над долею свого творчого доробку, І. Манжура заново переписав, опрацював та упорядкував майже всі твори і, домовившись із книгарем та видавцем В. Алексєєвим, продав їх, одержавши натомість обіцянку все надрукувати. Однак своє зобов'язання видавець не виконав: деякі твори отримали від нього в 1925 р., але значну частину вважали зниклою. Цілу теку матеріалів знайшли в 1960 р. під час перебирання фондів відділу рукописів Центральної наукової бібліотеки АН УРСР (нині – НБУВ). З'ясувалося, що це саме ті матеріали, що вважалися утраченими. З того часу твори І. Манжури почали друкуватися та нарешті дійшли до читача.

Змучений злиднями, постійно переслідуваний поліцією, виснажений хворобами Іван Манжура 2 травня 1893 р. раптово впав посеред однієї з вулиць Катеринослава. Перехожі підібрали його та відвезли до лікарні, де наступного дня він помер. Іван Іванович Манжура прожив дуже важке життя, природа обдарувала його сильним, оригінальним талантом, добрим і чулим серцем. Митець, що вийшов із народу та все своє недовге життя для нього працював, залишив унікальну національно значущу творчу спадщину, до своєї діяльності він ставився з любов'ю та натхненням. Без його фольклорно-етнографічної праці назавжди утраченими для нас стали би сотні зразків народної творчості, які є джерелом української мови, культури та історичною пам'яттю нашого народу.⁽²⁾

⁽²⁾ Фольклорист та етнограф // Календар знаменних і пам'ятних дат / Державна наукова установа «Книжкова палата України імені Івана Федорова». – 2016. – № 4. – С. 59-68.

Основні дати життя та діяльності

- 1851,
1 листопада – народився у Харкові в сім'ї дрібного чиновника
- 1856 – померла матуся. Хлопчик із своїм вільнодумним батьком, який часто лишався без роботи, а також страждав на алкоголізм, роками поневіряється містами і селами Катеринославщини і Харківщини. Протягом чотирьох років, як писав згодом І.І. Манжура, «...не давав мені в дитинстві ніде пустити коріння... З цього часу я до 9 років пройшов з батьком 12 лише губернських міст і зробив (пам'ятаю, як цим вихвалявся батько) 6000 верст»
- 1865 – Івана бере на виховання рідна тітка по матері – дружина відомого українського філолога Олександра Потебні. Вона віддає його на навчання за державний кошт до 2-ої Харківської чоловічої гімназії, звідки його з 6-го класу виключили за «непокору». Заробляє приватними уроками
- 1870 – стає вільним слухачем Харківського ветеринарного інституту
- 1872 – як «неблагонадійного», Манжуру виключають без права вступу до будь-якого вищого навчального закладу. З того часу мандрує по селах і містечках Харківської і Катеринославської губерній, веде напівзлиднений спосіб життя. Глибоко вивчає життя народу, збирає народні пісні, казки, приказки
- 1874,
червень – на засіданні Південно-Західного відділу Російського географічного товариства в Києві спеціально розглядалося питання про роботу молодого фольклориста, яка була цілковито схвалена; йому навіть виділили трохи коштів, аби він досліджував і далі, пообіцявши надрукувати його працю

- 1876 – Іван добровольцем вирушив до Сербії, де брав участь у війні проти турецьких поневолювачів. Був поранений. Повернувся на Батьківщину, проживає в Мануйлівці, Олексіївці, працює пасічником, вчителем, наглядачем на поштової станції, одночасно продовжує збирати фольклор
- 1884 – оселився в Катеринославі (нині Дніпро), де працює спершу в газеті «Екатеринославский листок», потім у газеті «Днепр». Тут друкуються його етнографічні матеріали, статті, кореспонденції
- 1885 – як поет дебютує у катеринославській газеті «Степь» під псевдонімом Іван Калічка віршем «Босаяцька пісня»
- 1885-1886 – публікує в тижневику «Степь» поезії «На пасіці», «Веснянка», «З заробітків», «Лелії», кілька літературознавчих, етнографічних статей
- 1886 – написав поеми-казки «Трьомсин-богатир», «Іван Голик»
- 1887 – обрано дійсним членом Харківського історико-філологічного товариства. Переїздить у с. Мануйлівка, де проживав до 1890 р.
- 1889 – у Петербурзі побачила світ поетична збірка Манжури «Степові думи та співи». Збірка містила 34 ліричні вірші та баладу-поему «Ренегат», а також кілька віршованих гуморесок
- 1890, грудень – переїхав до Катеринослава
- 1890 – у 2-му томі «Сборника Харьковского историко-филологического общества» опубліковано збірку фольклорних записів І. Манжури «Сказки, пословицы и т. п., записанные в Екатеринославской и Харьковской губерний И.И. Манжуры». Збірник

містив понад 200 народних казок та легенд, 400 прислів'їв та приказок, чимало замовлянь, загадок тощо. Це була єдина збірка, видана за життя І. Манжури

- 1891 р. – став дійсним членом Московського Товариства любителів природознавства, антропології та етнографії
- 1893,
15 травня – знесилений хворобою, самітний, «скалічений життям», помер у Катеринославській лікарні
- 1894 – Харківське історико-філологічне товариство у 6-му томі свого «Сборника» надрукувало «Малорусские сказки, предания и поверья, записанные И.И. Манжурою в Екатеринославской губернии»
- 1970,
23 січня – на території Севастопольського парку, розташованого в нагірній частині м. Дніпропетровськ (нині Дніпро), за могилою-монументом на честь учасників героїчної оборони Севастополя 1854–1855 рр., відбулося урочисте відкриття пам'ятника видатному українцю. Автори – архітектор К.В. Присяжний, скульптор Е.М. Курильов
- 1974 – у видавництві «Музична Україна» надруковано збірник «Народні пісні в записах І. Манжури» (упорядник та автор вступної статті Л. Каширіна). Збірник містить понад 500 пісень, записаних Манжурою на півдні України
- 2006,
5 листопада – до 155-річчя з дня народження поета, фольклориста, етнографа та до 120-річчя з дня написання поеми-казки «Трьомсин Богатир» (1886) в храмі Покрови в селі Рубанівському Васильківського р-ну Дніпропетровської області за участю музею «Літературне Придніпров'я» вперше відбулося Свято Івана Манжури

Твори І. Манжури

Окремі твори

1. ***Як чорт** шматок хліба одслужував : (з народних уст) / І. Манжура. – Катеринослав : вид. К. Єгорової, 1885. – 16 с.

2. ***Лиха** година. Великодне оповідання : (з народних уст) / І. Манжура. – Катеринослав, 1886. – 20 с.

3. ***Голодный** год : (рассказ крестьянина) / сост. И. Манжура. – Москва : Тип. И.Д. Сытина, 1887. – 36 с.

4. ***Степові** думи та співи Івана Манжури / под. ред. О. Потебні. – Харків, 1889. – 90 с.

5. ***Степови** думи та спиви : поезії / І. Манджура. – Спб. : Б.в. Тип. императ. Акад. наук., 1889. – 37 с. – Зміст: «Не треба мені тії слави людської...»; До товарища; Вранці; Весна («Іде весна одрадісна...»); З охрестами; На степу і у хаті; Повесні; Веснянка; Спомин; Переспів («Зіронька ясна...»); NN («Сам не знаю чого...»); Бджоли; Нехай!; Минуле; На добрій ниві; Гряд; Страсті; Мати; Старець; Бурлака; Старий музика; Пісня («В личаках в'язових...»); Дівчача думка о Покрові; Нечесна; Переспів («Мені цвіла розкішна рожина...»); Сон; Розкіш-доля; Бурлакова могила; Ренегат. Балада. Байки: 1. Дві миші. 2. Верша та Болото. 3. Хміль та Цибуля. 4. Жаба та Коваль. 5. Вогонь та Реп'ях. 6. Мед та Редька. 7. Мачуха. 8. Як лучче.

6. ***Поезії** / І.І. Манжура. – Харків : Держвидав України, 1930.

7. **Твори** / І. Манжура. – Київ : Держлітвидав, 1955. – 280 с. – Вступ ст. М. Бернштейна: с. 3-32.

Зміст: Степові думи та співи; Над Дніпром; Окремі поезії; Трьомсин-богатыр; Казки та приказки і таке інше; XXV годовщина смерти Т.Г. Шевченко.

8. ***Избранные** стихи : пер. с укр. / И.И. Манжура. – Москва : Гослитиздат, 1957. – 112 с.

9. Твори / І. Манжура ; [упоряд., крит.-біогр. нарис та прим. М.Д. Бернштейна]. – Київ : Держ. вид-во худож. л-ри, 1961. – 429 с. : 1 арк. портр.

Зміст: Степові думи та співи; Над Дніпром; Окремі поезії; Поезії-казки; Казки та приказки і таке інше. З нар. уст зібрав і у вірші склав І. Манжура. 1888 р.; Вибрані листи.

10. *Степные думы и песни : избр. стихотворения / И.И. Манжура; пер. с укр. М. Шехтера ; [предисл. М. Бернштейна] ; [грав. Ю. Ростовцева]. – Москва : Гослитиздат, 1962. – 143 с. : ил.

11. Твори / І. Манжура. – Київ : Дніпро, 1972. – 335 с. – Вступ. ст. та приміт. М.Д. Бернштейна: с. 3-20.

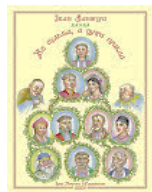
Зміст: Степові думи та співи; Над Дніпром; Поезії, що не ввійшли до збірок; Поеми-казки. Казки та приказки і таке інше.

12. *Народні пісні в записах Івана Манжури / упоряд., вступ. ст. і прим. Л.С. Каширіна ; записав І.І. Манжура. – Київ : Музична Україна, 1974. – 352 с. – (Українські народні пісні в записах письменників).

13. Твори / І. Манжура ; передмова та примітки І.П. Березовського. – Київ : Дніпро, 1980. – 326 с.

14. *Казки, прислів'я і т.п., записані в Катеринославській і Харківській губерніях І.І. Манжурою / записав І.І. Манжура. – Дніпропетровськ : Січ, 2003. – 228 с.

15. *Лиха Година. Великодня казка / І. Манжура ; малював В. Єрмаков. – [Б. м.] : [В. В. Філіппов], 2007. – 23 с. : іл.

16. *Не судьба, а щира правда : казка / І. Манжура ; [малював В. Єрмаков ; підгот.: Т. Сокирка, В. Дерев'яноко, П. Тепін]. – Рубанівське : Храм Покрови, 2009. – 20 с. : кольор. іл.

17. ***Казка** про Хитрого Лисовина і про других звірів та про те, що він їм, а вони йому коїли / І. Манжура ; [малював В. Єрмаков ; підгот.: Т. Сокиркіна та ін.]. – Рубанівське : Навіки, 2010. – 57, [18] с. : кольор. іл., фото.

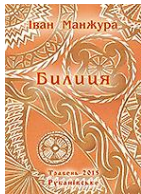
18. ***Божа** тростка : укр. нар. казки Нижньої Наддніпрянщини / І. Манжура ; худож. С. Ковика-Алієв ; [підгот.: І. Чечель та ін.]. – Рубанівське : Навіки, 2011. – 86 с. : кольор. іл.

19. ***На добрій** ниві : вірші / І. Манжура ; [підгот.: В. Дерев'янка, П. Тепін, Т. Сокиркіна ; іл.: М. Добрянський та ін.]. – Рубанівське : Навіки, 2011. – 38 с. : кольор. іл.

20. ***Трьомсин** Богатир : поема-казка / І. Манжура ; [худож. С. Ковика-Алієв ; підгот.: І. Чечель та ін.]. – Рубанівське : Навіки, 2012. – 165, [58] с. : кольор. іл., фото.

21. ***Лиха** година : великодня казка / І. Манжура // Шевченко Т.Г. Вірші з Кобзаря [підгот.: І. Чечель та ін. ; іл.: О. Збруцька та ін.] / Т.Г. Шевченко. – Рубанівське ; Дніпропетровськ : Літограф, 2014. – 79 с.

22. ***Билиця** / І. Манжура. – Рубанівське : [б. в.], 2015. – 34, [2] с. : іл.

23. ***Іван** Голик : поема-казка / І. Манжура ; [підгот.: В. Дерев'янка та ін. ; малював В. Єрмаков]. – Рубанівське ; Дніпро : Навіки, 2015. – 64 с. : іл.

Див. також: №№ 55, 56, 113, 115, 169, 175, 180.

**Твори у періодичних виданнях,
збірниках, антологіях**

24. *Украинская гетера / И. Манжура // Киев. старина. – 1883. – № 1. – С. 217-218.

25. *Талавирия : (пастушеская песня) / И. Манжура // Киев. старина. – 1883. – № 4. – С. 907-908.

26. *Босаяцька пісня : (з народних мотивів) / І. Манжура // Степь. – 1885. – № 1.

27. *На пасіці / І. Манжура // Степь. – 1885. – № 10.

28. *На шляху / І. Манжура // Степь. – 1885. – № 15.

29. *Лелії (С. С. П-ой) / І. Манжура // Степь. – 1886. – № 1.

30. *Государыня широкая масленица / И. Манжура // Степь. – 1886. – № 7.

31. *Веснянка («Весняночка-паняночка...») / І. Манжура // Степь. – 1886. – № 12.

32. *Моїм судцям / І. Манжура // Степь. – 1886. – № 14.

33. *Приход весны / И. Манжура // Степь. – 1886. – № 15.

34. *Нива / И. Манжура // Степь. – 1886. – № 21.

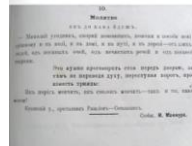
35. *Купало / І. Манжура // Степь. – 1886. – № 25.

36. *Картинка введения екатеринославских порядков в Запорожском крае / И. Манжура // Екатеринослав. юбилейн. листок. – 1887. – № 2.

37. *«Приказка» о нюхарях / И. Манжура // Киев. старина. – 1888. – № 5. – С. 53-55.

38. *О богатырях / И. Манжура // Киев. старина. – 1888. – № 8. – С. 50-53.

повідомлення І. Манжури:

39. *Рождественская «вечеря» / И. Манжура // Киев. старина. – 1889. – № 1. – С. 236.

40. *Лілії К*** («Коли твою душу нудьга наполяже...») / І. Манжура // Зоря. – 1889. – № 11. – С. 180.

41. *Буря на озері / І. Манжура // Зоря. – 1889. – № 12. – С. 195-196.

42. *Легенда о «Петровом батог» / И. Манжура // Киев. старина. – 1889. – № 9. – С. 763-765.

43. *Сборник Харьковского историко-филологического общества. – Харьков : Тип. К. Счасни, 1886. – 1914.

Т. 2, вып. 2 : Сказки, пословицы и т. п., записанные в Екатеринославской и Харьковской губ. И.И. Манжурою / [сост. И.И. Манжура]. – 1890. – [2], 194, VII с.

44. *К статье профессора Н.Ф. Сумцова «Культурные переживания» / И. Манжура // Киев. старина. – 1890. – № 1. – С. 124-126.

45. *К поверьям о «богатырях» / И. Манжура // Киев. старина. – 1891. – № 8. – С. 325-326.

46. *На Купала / И. Манжура // Зоря. – 1891. – № 16. – С. 309.

47. *К легендам о летающих змеях / И. Манжура // Этнограф. обозрение, кн. XIII-XIV. – 1892. – № 2-3. – С. 254.

48. *Малорусские сказки, предания, пословицы и поверья, зап. И.И. Манжурой в Екатериносл. губ. // Записки Харьков. ист.-филол. о-ва. – 1894. – Т. 6, вып. 2. – С. 161-197.

49. *Аккорды : стихи укр. поэтов : пер. с укр. / [сост. и подгот. текста Б.А. Турганова ; вступ. статья А.Е. Засенко, с. 3-24 ; худож. Л. Чернышев]. – Москва : Худож. лит., 1977. – 270 с. : ил.

50. *Савур-могила / І. Манжура // Легенди та перекази Нижньої Наддніпрянщини : [збірник] / упоряд., приміт. В.А. Чабаненко. – Київ : Дніпро, 1990. – 261 с.

51. Веснянка, Спомин; NN; Дівчача думка о Покрові; Пісня; Лелії; «Згадав я дні великих мрій...» : [вірші] / І. Манжура // Слобожанська муза : антологія любовної лірики XVII-XX ст. / упоряд. та ред. В. Бойка, передмова Л. Ушкалова. – Харків, 2000. – С. 91-98.

52. Сум (уривок) / І.Манжура // Хрестоматія з літератури рідного краю. – Харків, 2001. – С. 53. – Біогр. довідка: с. 52.

53. В степи и в хате / И. Манжура // Решетов А. Ветер с Украины : укр. поезія XVIII-XX ст. / А. Решетов ; пер. с укр. – Харьков, 2004. – С. 73.

54. На степу і у хаті; Бурлака; Старий музика; Нечесна; Декому; Щира молитва : [вірші] / І. Манжура // Слобожанська яса : антологія громад. лірики кінця XVII-поч. XXI ст. / упоряд. та ред. В.С. Бойка, передмова Л.В. Ушкалова. – Харків, 2006. – С. 142-148.

Див. також: №№ 73, 174, 175, 180, 197.

Інтернет ресурси

55. Веснянка; Вранці; Степ; Трьомсин Богатир; Лелії; По весні; Первий сніг; Бурлака; Буря на озері; Дума; До Музи; Старосвіцька молитва; Уривок; Нечесна; Ренегат; Перший сніг; Сон [Електронний ресурс] : [вірші] / І. Манжура // Эксперимент : Междунар. культур. портал. – Текст. дані. – Режим доступу: <https://md-eksperiment.org/category/ivan-manzhura>. – Назва з екрана. – Дата звернення: 19.10.2021.

56. Сказки, пословицы и т. п., записанные в Екатеринославской и Харьковской губ. [Електронний ресурс] / І. Манжура // Електронна бібліотека «Культура України» / Нац. б-ка ім. Я. Мудрого. – Текст. дані. – Режим доступу: <https://elib.nlu.org.ua/object.html?id=2881>. – Назва з екрана. – Дата звернення: 23.06.2021.

Література про І. Манжуру

Загальні праці

57. *Антонюк В.Г. Заговоры в речеинтонационной системе украинской народной поэзии и бытовом употреблении : автореф. дис. ... канд. филолог. наук : 10.01.09 / В.Г.Антонюк. – Киев, 1994. – 25 с.

И. Манжура, с. 8

58. *Багалея Д.И. Колонизация Новороссийского края и первые шаги его по пути культуры / Д.И. Багалея. – Москва : Кучково поле : Императорское Русское ист. о-во, 2015. – 285, [2] с.

И. Манжура, с. 146

59. *Бондарь Н.П. Жанровая система украинской поэзии 50-70-х гг. XIX : дис. ... канд. филолог. наук : 10.01.03 / Н.П. Бондарь. – Киев, 1984. – 221 с.

И. Манжура, с. 74

60. *Варбот Ж.Ж. Праславянская морфонология, словообразование и этимология / Ж.Ж. Варбот ; отв. ред. О.Н. Трубачев. – Москва : Наука, 1984. – 255 с.

И. Манжура, с. 35, 237

61. Вовк О. Діяльність українських письменників-фольклористів у середині XIX – початку XX ст. [Електронний ресурс] / О. Вовк // Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка. – Текст. дані. – Режим доступу: http://dspu.edu.ua/sites/youngsc/AQGS/2013_4/language/110-117.pdf. – Назва з екрана. – Дата звернення: 24.11.2021.

62. *Востоочнославянский этнолингвистический сборник : исслед. и материалы / Рос. акад. наук. Ин-т славяноведения; [редкол.: А.А. Плотникова (отв. ред.) и др.]. – Москва : Индрик, 2001. – 495 с.

И. Манжура, с. 80, 81, 100

63. *Древние поверья и предания / [авт.-сост. Кузнецов И.Н.]. – Москва : Вече, 2016. – 350.

И. Манжура, с. 37, 319, 347

64. *Ефимова-Залекер Е.С. Русский устный мифологический рассказ : пространство, время, человек : монография / Е.С. Ефимова-Залекер. – 2-е изд., стереотипное. – Москва : ФЛИНТА, 2017. – 205 с.

И. Манжура, с. 172

65. *Засодимский П.В. Слепые - неразлучники : рассказ / П.Засодимский. – Москва : типо-лит. И.Е.Ермакова, 1894. – 105 с.

И. Манжура, с. 111

66. *Зеленин Д.К. Очерки русской мифологии : Вып. 1 / Д.К.Зеленин. – Петроград : Тип. А.В. Орлова, 1916. – 312 с.

И. Манжура, с. 39, 100

67. *Зеньковское уезд. земское собрание. Постановления... Зеньковского уездного земского собрания... – Зеньков, 1867–1914. – 21-26. XXIII очередного созыва 1887 года. – 1887. – VIII, 214 с.

Манжура находился на излечении в больнице одновременно; т. е. с 26 ноября 1883 г., с 3 июня 1884 г. и 1 июля 1885 года, 4 августа 1886, с. 54

68. *Иванникова Л.В. Фольклористическая деятельность Я.И. Новицкого : автореф. дис. ... канд. филолог. наук : 10.01.09 / Л.В. Иванникова. – Киев, 1996. – 26 с.

И. Манжура, с. 9, 10

69. *Иллюстров И.И. Жизнь русского народа в его пословицах и поговорках : сб. рус. пословиц и поговорок / И.И. Иллюстров. – 3-е изд., испр. и доп. – Москва : Т-во скоропечатни А.А. Левенсон, 1915. – XVI, 480 с.

И. Манжура, с. 69

70. *Камінчук О.А. Художній дискурс української поезії кінця ХІХ – початку ХХ ст. : монографія / О.А. Камінчук. – Київ : Пед. преса, 2009. – 348 с.

Матеріалом дослідження стали поетичні твори М. Старицького, О. Пчілки, І. Манжури та ін.

71. *Козлова Н.К. Восточнославянские мифологические рассказы о змеях. Систематика. Исследование. Тексты : монография / Н.К.Козлова. - Омск : Омский гос. пед. ун-т, 2006. – 459 с.

И. Манжура, с. 294, 380

72. *Козлова Н.К. Восточнославянские былички о змее и змеях : Миф. любовник : указ. сюжетов и тексты : [монография] / Н.К. Козлова; М-во образования Рос. Федерации. Ом. гос. пед. ун-т. – Омск : Изд-во ОмГПУ, 2000. – 261 с.

И. Манжура, с. 18, 51

73. *Колосова В.Б. Лексика и символика славянской народной ботаники : этнолингвист. аспект / В.Б. Колосова. – Москва : Индрик, 2009. – 350 с.

И. Манжура, с. 232, 284

74. *Криничная Н.А. Русская мифология : мир образов фольклора / Н.А. Криничная. – Москва : Акад. проект : Гаудеамус, 2004. – 1005, [1] с. : ил.

И. Манжура, с. 459

75. *Лобода А.М. Русские былины о сватовстве : [дис.] / А.М. Лобода. – Киев : Тип. Имп. ун-та св. Владимира, АО печ. и изд. дела Н.Т. Корчак-Новицкого, 1904. – [2], II, 297 с.

И. Манжура, с. 67

76. *Лобода А.М. Русский богатырский эпос : (опыт крит.-библиогр. обзора тр. по рус. богатыр. эпосу) / А.М. Лобода. – Киев : Тип. Имп. ун-та св. Владимира В.И.Завадского, 1896. – VI, 237 с.

И. Манжура, с. 120

77. *Малинка А.Н. Сборник материалов по малорусскому фольклору : (Черниг., Волын., Полтав. и некот. др. губ.) : (колядки, щедровки, загадки, пословицы, заговоры, нар. медицина, приметы, рассказы и сказки) / собрал Ал.Н. Малинка, действ. чл. О-ва

любителей естествознан., антропологии и этнографии при Моск. ун-те. – Чернигов : тип. Губ. земства, 1902. – XXI, [3], 388 с.

И. Манжура, с. 166, 309, 357

78. *Миллер В.Ф. Очерки русской народной словесности / акад. В. Миллер. – Москва : тип. Т-ва И.Д.Сытина, 1897-1924. – 23 см. – (Историко-культурная библиотека).

Т. 1: Былины, I-XVI. – 1897. – XIV, [2], 464 с.

И. Манжура, с. 203

79. *Милорадович В.П. Народная медицина в Лубенском уезде Полтавской губ. / В.П. Милорадович. – Киев : тип. ун-та св. Владимира АО Н.Т. Корчак-Новицкого, 1902. – [2], 106 с.

И. Манжура, с. 30, 41, 48

80. *Милорадович В.П. Степная Лубенщина : [ист.-этногр. очерк] / В. Милорадович. – Киев : тип. Ун-та св. Владимира АО Н.Т. Корчак-Новицкого, 1904. – [2], 94 с.

И. Манжура, с. 11

81. *Минералов Ю.И. Сравнительное литературоведение : [учеб. пособ.] / Ю.И. Минералов. – Москва : Высш. шк., 2010. – 381 с.

И. Манжура, с. 120

82. *Народ о религии : на материалах рус., укр. и белорус. фольклора / [сост., авт. предисл. и ред. пер. С.И. Василенок]. – Москва : Гос. изд-во полит. лит., 1961. – 311, [1] с.

И. Манжура, с. 298

83. *«Народная Библия» : восточнославян. этиолог. легенды / сост. и коммент. О.В. Беловой. – Москва : Индрик, 2004 (ППП Тип. Наука). – 575 с., [16] л. ил.; – (Традиционная духовная культура славян. Публикация текстов / Рос. акад. наук, Ин-т славяноведения).

И. Манжура, с. 160, 536.

84. *Народная демонология Полесья : публикации текстов в записях 80-90-х годов XX века : [в 4 т.] / учреждение Рос. акад. наук Ин-т славяноведения ; сост. Л.Н. Виноградова, Е.Е. Левкиевская. –

Москва : Языки славянских культур, 2010-2019. Т. 1: Люди со сверхъестественными свойствами. – 2010. – 647 с.

И. Манжура, с. 532, 643

85. *Погрібний А.Г. Літературні явища і з'яви : літ.-теорет. та іст.-літ. розвідки / А.Г. Погрібний. – Ніжин : Аспект-Поліграф, 2007. – 628 с.

Портретні характеристики ряду діячів української культури, у т.ч. І. Манжури

86. *Потебня А.А. Теоретическая поэтика : учеб. пособие : [для филол. фак.] / А.А. Потебня; Филол. фак. С.-Петерб. гос. ун-та. – 2-е изд., испр. – Москва : Академия ; СПб. : Филол. фак. СПбГУ, 2003. – 373 с.

И. Манжура, с. 110, 197, 349

87. *Признаковое пространство культуры / [редкол.: С.М. Толстая (отв. ред.) и др.]. – Москва : Индрик, 2002. – 431 с.; 22 см. - (Библиотека Института славяноведения : Отд. этнолингвистики и фольклора / Российская акад. наук. Ин-т славяноведения. Отд. этнолингвистики и фольклора).

И. Манжура, с. 158, 161

88. *Русская литература и фольклор / ред. коллегия: чл.-кор. АН СССР В.Г. Базанов (отв. ред.) [и др.]; АН СССР. Ин-т рус. лит. (Пушкин. дом). - Ленинград : Наука. Ленингр. отд-ние, 1970. Вып. 2: Первая половина XIX в. – 1976. – 453 с.

И. Манжура, с. 255

89. *Русские песни Восточной Сибири / Федер. агентство по образованию, ГОУ ВПО «Иркут. гос. ун-т», Фак. филологии и журналистики; [подгот. и сост. В.П.Зиновьева]. – Иркутск : Изд-во Иркут. гос. ун-та, 2008. – 245 с.

И. Манжура, с. 190, 228, 231

90. *Русский фольклор : материалы и исслед. / АН СССР. Ин-т рус. лит. (Пушкин. дом); редкол.: М.О. Скрипиль (отв. ред.). – Москва : Изд-во акад. наук СССР; Ленинград : Изд-во акад. наук СССР, 1956. –

Т. 11: Исторические связи в славянском фольклоре. – 1968. – 376, [5] с. : ил., нот.

И. Манжура, с. 165

91. *Світленко С.І. Суспільний рух на Катеринославщині у 50-80-х роках ХІХ ст. / С.І. Світленко. - Дніпропетровськ : Вид-во Дніпропетр. нац. ун-ту, 2006. – 268 с.

92. *Славянский и балканский фольклор : обряд. текст. : [сб. статей] / АН СССР, Ин-т славяноведения и балканистики; [редкол.: Н.И. Толстой (отв. ред.) и др.]. – Москва : Наука, 1981. – 277 с.

И. Манжура, с. 170, 176, 181

93. *Studia Litterarum = Литературные исследования : науч. журн. / Федерал. гос. бюджет. учреждение науки Ин-тут мир. лит. им. А.М. Горького Рос. акад. наук. – Москва : Ин-тут мир. лит. им. А.М. Горького Рос. акад. Наук, 2016-2020.

Т. 5, № 2. – 2020. – 478 с.

И. Манжура, с. 303

94. *Сумцов Н.Ф. Разыскания в области анекдотической литературы : анекдоты о глупцах / Н.Ф. Сумцов. – Харьков : Тип. Губ. правл., 1898. – [1], 200 с.

И. Манжура, с. 11, 26, 37

95. *Тимченко Е.К. Функции генитива в южнорусской языковой области / Е.К. Тимченко. – Варшава : Тип. Варш. учеб. окр., 1913. – VIII, 278 с.

И. Манжура, с. 142

96. *Токарев С.А. История русской этнографии : (дооктябрьский период) / С.А. Токарев ; Акад. наук СССР, Ин-т этнографии им. Н.Н.Миклухо-Маклая. – Москва : Наука, 1966. – 452 с.

И. Манжура, с. 310, 410, 444

97. *Толстая С.М. Образ мира в тексте и ритуале / С.М. Толстая ; Рос. акад. наук, Ин-т славяноведения, Ун-т Дмитрия Пожарского. – Москва : Ун-т Дмитрия Пожарского, 2015. – 527 с.

И. Манжура, с. 231, 503

98. *Толстой Н.И. Славянская географическая терминология : семасиологич. этюды / Н.И. Толстой. – Изд. 2-е, существенно доп. – Москва : URSS : КомКнига, 2006 (Москва : Ленанд). – 355, [1] с.

И. Манжура, с. 169

99. *Ученые общества и учебно-вспомогательные учреждения Харьковского университета : (1805–1905 гг.) / под ред. проф. Д.И. Багалея и проф. И.П. Осипова. – Харьков, 1911 (обл. 1912). – [5], 282 с., 6 л. ил.

И. Манжура, с. 57, 62

100. *Філологічні студії : наук. вісн. Криворіз. держ. пед. ун-ту : зб. наук. пр. / Криворіз. держ. пед. ун-т ; за заг. ред. Ж.В. Колоїз. – Кривий Ріг : КДПУ, 2008. – Вип. 5. – 2010. – 263 с. – Бібліогр. наприкінці ст.

Поповський А.М. Південно-східні говіркові риси у збірці поезій Івана Манжури «Степові думи та співи» / А.М. Поповський. – С. 208-215

101. *Шейн П.В. Великорусс в своих песнях, обрядах, обычаях, верованиях, сказках, легендах и т. п. Т. 1, вып. 1. / П.В. Шейн. – СПб., 1898.

И. Манжура, с. 12, 179, 198

102. *Шейн П.В. Великорусс в своих песнях, обрядах, обычаях, верованиях, сказках, легендах и т. п. : Материалы, собр. и привед. в порядок П.В. Шейном. Т. 1. – Санкт-Петербург : тип. Имп. Акад. наук, 1900.

Т. 1, вып. 2. – 1898. – XXVIII, 376 с. : нот.

И. Манжура, с. 6, 96, 120

103. *Яворский Ю.А. Omne vivum ex ovo : к истории сказаний и поверий о яйце / Ю.А. Яворский. – Киев : тип. т-ва И.Н. Кушнерев и К°, 1909. – 22 с.

И. Манжура, с. 10

104. *Язык культуры: семантика и грамматика : к 80-летию со дня рождения акад. Никиты Ильича Толстого (1923–1996) :

[материалы Междунар. науч. конф. "Славян. этнолингвистика и проблемы изучения нар. культуры"] / [отв. ред. С.М. Толстая]. – Москва : Индрик, 2004. – 494, [1] л. портр. : ил., карт.

И. Манжура, с. 309

105. *Язык фольклора : хрестоматия : [для студентов, аспирантов, преподавателей-филологов] / сост. А.Т. Хроленко. – 2-е изд., испр. – Москва : Флинта : Наука, 2006 (Великие Луки : Великолукская городская типография). – 222, [2] с.

И. Манжура, с. 75, 93

Життя і творчість

106. *Айзеншток І.Я. Потєбня і Манжура : (біогр. етюд) / І.Я. Айзеншток // Зап. Іст.-філол. відділу ВУАН. – 1929. – Кн. 21-22. – С. 149-160.

107. Бернштейн М. Іван Манжура. Життя і творчість / М. Бернштейн. – Київ : Дніпро, 1977. – 88 с. : іл.

108. Бернштейн М. Предисловие к сборнику И. Манжура «Степные думы и песни» [Электронный ресурс] / М. Бернштейн // Эксперимент : Междунар. культур. портал. – Текст. данные. – Режим доступа: <https://md-eksperiment.org/post/20180906-ivan-manzhura-predislovie-k-sborniku-stepnye-dumy-i-pesni>. – Назва з екрана. – Дата звернення: 19.10.2021

Поэзия И. Манжуры проникнута глубокими раздумьями «про краю убогому людові долю», горячим желанием «стати краю рідному в послугі». Характерно, что во многих стихотворениях – в одних специально, в других – в определенной связи – Манжура высказывает мысли о роли и назначении литературы, о месте художника в обществе, в жизни народа («Кое-кому», «Старый музыкант», «Унынье», «Кобзарь», «Днепру» и др.).

109. Березовський І.П. Іван Манжура / І.П. Березовський. – Київ : вид-во АН УРСР, 1962. – 124 с.

110. *Быков Н.В. Ив. Ив. Манжура, украинский этнограф и поэт (1851–1893) / Н. Быков. – Екатеринослав : Тип. Губ. земства, 1910. – 25 с.

111. *Гринченко Б.Д. Из уст народа : малорус. рассказы, сказки и пр. / Б.Д. Гринченко. – Чернигов, 1900. – VIII, 488 с.

И. Манжура, с. 216, 217, 224

112. *Заремба В.І. Иван Манжура : поет-демократ: 1851–1893 рр. : біогр. повість / В.І. Заремба. – Київ : Молодь, 1972 . – 187 с. – (Серія біографічних творів. Життя славетних ; Вип.17)

113. История украинской литературы / редкол.: А.И. Белецкий, М.Д. Бернштейн, Н.К. Гудзий. – Киев : Изд-во АН УССР, 1954. – Т. 1. Дооктябрська лит. – 758 с.

И. Манжура: биогр. – с. 485-487, творчество – с. 487-492

114. История Украинской ССР : в 10-ти т. / гл. редкол.: Ю.Ю. Кондуфор (гл. ред.) и др. – Киев : Наук. думка. – Т. 4. Украина в период разложения и кризиса феодально-крепостнической системы. Отмена крепостного права и развитие капитализма (XIX в.) / [Б.С. Абалихин, А.К. Волощенко, В.Ф. Горленко и др.]; редкол.: Н.Н. Лещенко (отв. ред.) и др.]. – Киев : Наук. думка, 1983. – 694 с.

И. Манжура, с. 467, 693

115. Історія української літератури / редкол.: О.І. Білецький, М.Д. Бернштейн, М.К. Гудзій та ін. – Київ : Вид-во АН УРСР, 1955. – Т. 1. Дожовтнева літ. – 732 с.

І.І. Манжура: біогр. – с. 473-474, творчість – с. 475-479

116. Історія української літератури / редкол.: І.О. Дзевеверін, В.Г. Дончик, О.В. Мишинич та ін. – Київ : Наук. Думка, 1987. – Т. 1. Дожовтнева літ. – 632 с.

І. Манжура: імен. показжч. – С. 217, 344, 351, 385, 388-390, 398, 397, 399

117. *Каширина Л.С. Иван Манжура и украинская народная песня : автореф. дис. на соискание ученой степ. канд.

філолог. наук (10.01.09) / Л.С. Каширина ; АН УССР. Ін-т искусствоведения, фольклора и этнографии им. М. Рильского. – Киев : [б. и.], 1976. – 22 с.

118. Косач М. (Михайло Обачний). Твори. Переклади. Листи, Записи кобзарських дум / упоряд. Мірошніченко Л.П. – Київ : Комора, 2017. – С. 298.

У листі до Косач О.П. від 18 верес. 1891 р. згадує І. Манжуру

119. Кухаренко О.О. Казки зі Слобожанщини в записках Івана Манжури / О.О. Кухаренко // Культура України : зб. наук. пр. Вип. 26. – Харків, 2009. – С. 136-144.

120. *Література в контексті культури : зб. наук. пр. / Дніпропетр. нац. ун-т ; [редкол. : В.А. Гусев (відп. ред.) та ін.]. – Дніпропетровськ : Дніпропетр. ун-т, 2000 – .

Вип. 8. – 2002. – 262 с. – Текст : укр., рос. – Бібліогр. наприкінці ст. – Зміст: Марфобудінова М. До питання про вивчення фольклорної спадщини І. Манжури / М. Марфобудінова. – С. 26-30

121. Манжура І.І. / [упоряд., крит.-біогр. нарис та приміт. М.Д. Бернштейна]. – Київ : Держлітвидав УРСР, 1961. – 429 с.

122. Манжура Іван Іванович [Електронний ресурс] : [біографія; вірші: Веснянка; Вранці; Розкіш-доля; Старий музика, Степ] // УкрЛіб : б-ка укр. літ. – Текст. дані. – Режим доступу: <https://www.ukrlib.com.ua/bio/printit.php?tid=6438>. – Назва з екрана. – Дата звернення: 19.10.2021.

123. *Мочульський М. Погруддя з бронзи: Микола Цертелів і Іван Манжура : розвідка / М. Мочульський. – Львів, 1938. – Із змісту: Іван Манжура – український поет і етнограф.

124. Сумцов Н.Ф. Манжура Іван Іванович [Електронний ресурс] / Н.Ф. Сумцов // Харківський історичний музей. – Текст. дані. – Режим доступу: <http://sumtsov.museums.kh.ua/work.php?id=435>. – Назва з екрана. – Дата звернення: 23.06.2021.

125. *Сумцов Н.Ф. И.И. Манжура как поэт и этнограф / Н.Ф. Сумцов // Из украинской старины / Н.Ф. Сумцов. – Харьков : тип. «Печатное дело», 1905. – С. 114-137.

126. *Сумцов Николай Федорович (1854–1922). Памяти И.И. Манжуры [этнографа и поэта] / Н.Ф. Сумцова. – Киев : тип. Г.Т. Корчак-Новицкого, 1893. – [2], 11 с.

127. Сумцов М.Ф. Слобожане : іст.-етногр. розвідка / підгот. тексту, мовна редакція, вступ. слово та примітки проф. Л. Ушкалова. – Харків, 2017. – 256 с.

І. Манжура, с. 116-117, 148-150, 218

128. *Толстой Л.Н. Полное собрание сочинений = Oeuvres complètes : [юбилейн. изд. (1828–1928)] / Л.Н. Толстой ; под общ. ред. В.Г. Черткова ; при участии ред. ком. в составе: А.Е. Грузинского, [и др.] ; изд. осуществляется под наблюдением Гос. ред. комис. в составе: В.Д. Бонч-Бруевича, И.К. Луппола и М.А. Савельева. – [Доп. и испр. изд.]. – Москва : Худож. лит., 1928-1958. –

Т. 86: Письма к В.Г. Черткову 1887–1889 / ред. М.В. Муратов. – 1937. – 316 с.

Згадає І. Манжуру, с. 11

129. Харківське історико-філологічне товариство (1877–1919) / Харків. нац. ун-т ім. В.Н. Каразіна; уклад. М.Г. Швалб, С.Б. Глибицька. – Харків : НМЦ «Сад», 2002. – 84 с. – До 100-річчя ХІІ Археологічного з'їзду.

Короткі біографічні відомості та література про діячів товариства, у т.ч. І. Манжуру.

130. Біографія Івана Манжури [Електронний ресурс] // OnlyArt : сайт. – Текст. дані. – Режим доступу: <https://onlyart.org.ua/biographies-poets-and-writers/manzhura-ivan-biografiya/>. – Назва з екрана. – Дата звернення: 08.11.2021.

131. Бондар М. Живопис мелодійного слова / М. Бондар // Слово і час. – 2001. – № 12. – С. 16-25.

132. Бондар М. Живопис мелодійного слова (До 150-річчя Івана Манжури) [Електронний ресурс] / М. Бондар // Експеримент : Міжнарод. культур. портал. – Текст. дані. – Режим доступу: https://md-eksperiment.org/etv_page.php?page_id=3571&album_id=120&category=STATJI. – Назва з екрана. – Дата звернення: 19.10.2021.

Поезія Манжури здатна справляти враження колекції картин художника, «кому притаманне бажання – й уміння – чи не кожну з них писати в іншому сяючі».

133. Василенко Н. Манжура Іван Іванович [Електронний ресурс] / Н. Василенко // Дніпропетровський національний історичний музей ім. Д.І. Яворницького : сайт. – Текст. дані. – Режим доступу: <http://www.museum.dp.ua/article0074.html>. – Назва з екрана. – Дата звернення: 19.10.2021.

134. Василенко Н. Іван Манжура «Степові думи та співи» (1889) [Електронний ресурс] : до 130-річчя надрукування першої регіональної збірки віршів українською мовою / Н. Василенко // Портал «ДніпроКультура». – Текст. дані. – Режим доступу: https://www.dnipro.lib.dp.ua/stepovi_dumi. – Назва з екрана. – Дата звернення: 23.06.2021.

135. «Відзначальна людина в фольклорі» // Український історичний календар - 96. – Київ, 1995. – С. 324-325.

136. Гапоненко Т. Манжура Іван Іванович [Електронний ресурс] / Т. Гапоненко // Портал ДніпроКультура. – Текст. та фото дані. – Режим доступу: https://www.dnipro.lib.dp.ua/Ivan_Manzhura. – Назва з екрана. – Дата звернення: 18.09.2021.

137. *Заремба В. Покараний за любов : 1 листоп. виповнилося 150 років від дня народж. І.Манжури / В. Заремба // Слово Просвіти. – 2001. – 9 листоп. – С. 14.

138. Івах О. «Я син твій, нене Україно...» / О. Івах // Слобід. край. – 1996. – 21 листоп.

139. Каширіна Л.С. Народнопоетична основа творчості І. Манжури [Електронний ресурс] / Л. Каширіна // Експеримент : Міжнарод. культур. портал. – Текст. дані. – Режим доступу: https://md-eksperiment.org/etv_page.php?page_id=3572&album_id=120&category=STATJI. – Назва з екрана. – Дата звернення 19.10.2021.

Манжура вважав, що поет повинен адресувати свої пісні тому, «хто не клонив чолом ніколи, на краще віру в серці мав, усе, що сміло просе волі, того ніяк він не спиняв». Манжура вірив, що «дужі» співи «розбудять серце не одне».

140. Кониський О. Над свіжими могилами [Електронний ресурс] : [Вовк – Манжура – Стрижевський – Пильчиков – Глібов] / О. Кониський // Збруч : інтернет-газета. – Текст. дані. – Режим доступу: <https://zbruc.eu/node/84996>. – Назва з екрана. – Дата звернення: 23.06.2021.

Восени року 1888 довелось мені бути в Харкові — і небіщик Потебня показав мені чималий зшиток Манжуриних поезій, «похрещених» вже «власною рукою» цензора. ... Те, що попрочитував мені Потебня, причарувало мене і мовою і поетичними образами. Інче віяло на мене свіжим духом і красою козацьких дум. Я притьмом радив Потебні друкувати «Степові співи та думи». І навесні року 1889 Потебня надрукував їх в Петербурзі.

141. Красзнавча подорож : Іван Манжура [Електронний ресурс]: [ТВ програма 26 серп. 2018 р., автор Н. Лісневська] // Експеримент : Міжнарод. культур. портал. – Електрон. відеодані (1 файл, 19:16 хв.). – Режим доступу: <https://md-eksperiment.org/post/20180826-ivan-manzhura-tv-programa>. – Назва з екрана. – Дата звернення: 19.10.2021.

142. *Кутинський М. Висвітлення фольклористичної діяльності Івана Манжури на сторінках «Киевской старины» / М. Кутинський // Нар. творчість та етногр. – 1992. – № 2. – С. 26-36.

143. Іван Манжура [Електронний ресурс] // Експеримент : Междунар. культур. портал. – Текст. дані. – Режим доступу: <https://md-eksperiment.org/category/ivan-manzhura>. – Назва з екрана. – Дата звернення: 19.10.2021.

144. *«Не треба мені тої слави людської» // Нова доба. – 2005. – Листоп. (№ 11).

145. Негодяєва С.А. Концепт дійсності в поетичному доробку Івана Манжури [Електронний ресурс] / С.А. Негодяєва // Експеримент : Междунар. культур. портал. – Текст. дані. – Режим доступу: <https://md-eksperiment.org/post/20180906-koncept-dijnsnosti-v-poetichnomu-dorobku-ivana-manzhuri>. – Назва з екрана. – Дата звернення: 19.10.2021.

Метою нашої студії ми обрали дослідити концепт дійсності в поетичному доробку митця, представлений віршами-пейзажами, сюжетними віршами, медитаціями, ліричними нарисами, елегіями, народнопісними стилізаціями, інвективними посланнями, молитвами, гімнами, одами, присвятами збірки «Степові думи та співи».

146. Новик А. Вийшла в світ ще одна книга сказок Івана Манжури [Електронний ресурс] : Українського Шарля Перро продовжують издавати і через сто лет после смерті / А. Новик, А. Вертегел // КП В Україні. – 2009. – 25 нояб. – Режим доступу: <https://kp.ua/dp/203627-vyshla-v-svet-esche-odna-knyha-skazok-ivana-manzhury>. – Загл. с екрана. – Дата обращения: 23.06.2021.

147. *Погребенник В. «Прости-бо, рідна Україно!»: образ рідного краю в поезії Івана Манжури / В. Погребенник // Визвол. шлях. – 2006. – Річник 59, кн. 1. – С. 56-63.

148. Поповський А.М. Південно-східні говіркові риси у збірці поезій Івана Манжури «Степові думи та співи» [Електронний ресурс] / А.М. Поповський // Експеримент : Междунар. культур. портал. – Текст. дані. – Режим доступу: <https://md-eksperiment.org/post/20180907-pivdenno-shidni-govirkovirisi-u-zbirci-poeziji>. – Назва з екрана. – Дата звернення: 19.10.2021.

Особливості живого народного мовлення Середньої Наддніпряниці, Слобожанщини, Степової України, його своєрідні звороти були для поета не лише одним із джерел індивідуальної мови, характеристики персонажів, відтворення місцевого колориту, воно не могло не захоплювати як спостережливого фольклориста і мовознавця.

149. Рахно К.Ю. Іван Манжура як дослідник гончарського фольклору Катеринославщини [Електронний ресурс] / К.Ю. Рахно // Експеримент : Міжнарод. культур. портал. – Текст. дані. – Режим доступу: <https://md-eksperiment.org/post/20180907-ivan-manzhura-yak-doslidnik-goncharskogo-folkloru-katerinoslavshini>. – Назва з екрана. – Дата звернення: 19.10.2021.

150. Сайко М.І. Поетика Івана Манжури [Електронний ресурс] / М.І. Сайко // Експеримент : Міжнарод. культур. портал. – Текст. дані. – Режим доступу: https://md-eksperiment.org/etv_page.php?page_id=3573&album_id=120&category=STATJI. – Назва з екрана. – Дата звернення: 19.10.2021.

Поет емоційний, глибоко ліричний, Манжура у своїх поезіях часто поєднує образні фігури поетичного висловлення. Так, вигук у нього найчастіше поєднується з риторичним звертанням:

*Гей ти, степ широколанний,
Мій килим сріблотканний! –
або з риторичним запитанням:
Ой здорова, калинонько, чого така ти,
Що за тебе в темнім лузі крашу не знайти?*

151. Старков В.М. 3 неопублікованої фольклорно-етнографічної спадщини Івана Манжури [Електронний ресурс] / В.М. Старков // Експеримент : Міжнарод. культур. портал. – Текст. дані. – Режим доступу: <https://md-eksperiment.org/post/20180907-z-neopublikovanoyi-folklorno-etnografichnoyi-spadshini-ivana-manzhuri>. 07.09.2018. – Назва з екрана. – Дата звернення: 19.10.2021.

Серед великої і цікавої фольклорно-етнографічної спадщини Івана Манжури певне місце займають і записи пам'яток ігрової культури українців. Це, – передусім, записи народних ігор різних

статеві-вікові груп, які сприяють етнографам у вивченні глибинних явищ народної культури.

Незважаючи на деяку неоднорідність записаних І. Манжурою сюжетів, ми наводимо їх разом і повністю, оскільки вони утворюють окрему тематичну «ігрову одиницю» серед пісенного матеріалу і мають окремі підзаголовки «Забави» та «Дитячі гри». Оскільки ці записи є ще й пам'ятками народної мови, збережена мова оригіналу. Записи проводились на рубежі 70-х і 80-х рр. XIX ст. в Олександрівському повіті Катеринославської губернії.

152. Фольклорист та етнограф [Електронний ресурс] // Календар знаменних і пам'ятних дат / Державна наукова установа «Книжкова палата України імені Івана Федорова». – 2016. – № 4. – С. 59-68. – Режим доступу: <http://secinfchounbk.blogspot.com/2016/10/165-18511893.html>. – Назва з екрана. – Дата звернення: 23.06.2021.

153. Хом'як Т.В. Характер ліричного героя в поезії І. Манжури [Електронний ресурс] / Т.В. Хом'як // Експеримент : Міжнарод. культур. портал. – Текст. дані. – Режим доступу: <https://md-eksperiment.org/post/20180907-harakter-lirichnogo-geroya-v-poeziyi-i-manzhuri>. – Назва з екрана. – Дата звернення: 19.10.2021.

І. Манжура показав у своїх творах не лише те, що спостерігав, бо ж на власні очі бачив знедолених і нещасних заробітчан, але й те, що сам пережив. Бо доля йому судилася далеко не райдужна й безхмарна. Усе життя поневір'яння, нужда, без оселі, а часом і без шматка хліба. Біографія поета служить вихідним матеріалом для біографії ліричного героя.

154. Чабан М. Невідомий Манжура [Електронний ресурс] / М. Чабан // День. – 2011. – 23 груд. – Режим доступу: <http://incognita.day.kyiv.ua/nevidomij-manzhura.html>. – Назва з екрана. – Дата звернення: 23.06.2021.

155. Шумілова А. Іван Манжура / А. Шумілова // Вісн. Кн. Палати. – 2005. – № 10. – С. 44.

Увічнення пам'яті Івана Манжури

156. Василенко Н. Запрошує 10-те осіннє Свято Івана Манжури [Електронний ресурс] / Н. Василенко // Дніпропетровський національний історичний музей ім. Д.І. Яворницького : [сайт]. – Текст. дані. – Режим доступу: http://www.museum.dp.ua/news_0690.html. – Назва з екрана. – Дата звернення: 19.10.2021.

157. Василенко Н. Манжура Іван Іванович [Електронний ресурс]: [пам'ятник поетові, музей «Літературне Придніпров'я», Свято І. Манжури. Вірші, присвячені І. Манжурі] / Н. Василенко // Портал «ДніпроКультура». – Текст. та фото дані. – Режим доступу: https://www.dnipro.lib.dp.ua/Ivan_Manzhura_poet. – Назва з екрана. – Дата звернення: 23.06.2021

158. Василенко Н. Слово моє аж до Бога росте (свято Івана Манжури в с. Рубанівське, осінь 2007 р.) [Електронний ресурс] / Н. Василенко // Дніпропетровський національний історичний музей ім. Д.І. Яворницького : [сайт]. – Текст. дані. – Режим доступу: <http://www.museum.dp.ua/manzura2007.html>. – Назва з екрана. – Дата звернення 19.10.2021.

159. *Кутинський М. Некрополь України / М. Кутинський // Дніпро. – 2002. – № 11-12. – С. 143.

160. Свято Івана Манжури //

Дніпропетровський національний історичний музей ім. Д.І. Яворницького : [сайт]. – Текст. дані. – Режим доступу: <http://www.museum.dp.ua/tovisitors/museumfestivals/manzura>. – Назва з

екрана. – Дата звернення: 19.10.2021.

З історії Свята Івана Манжури

5 листопада – 10 років тому (2006 р.) до 155-річчя з дня народження українського поета, фольклориста, етнографа І.І. Манжури (справжнє ім'я; псевдонім – Іван Калічка, Іван

Мара, І. М-ра; 1 листопада 1851, Харків – 15 травня 1893, Катеринослав) та до 120-річчя з дня написання поеми-казки «Трьомсин Богатир» (1886) в храмі Покрови в с. Рубанівському Васильківського р-ну Дніпропетровської обл. за участю музею «Літературне Придніпров'я» вперше відбулося Свято Івана Манжури.

161. Скубак Г. На Днепропетровщине возрождают память незаслуженно забытого великого украинского фольклориста, поэта и этнографа Ивана Манжуры [Электронный ресурс] / Г. Скубак // Днепропетровская епархия. – Текст. данные. – Режим доступа: <http://eparhia.dp.ua/novosti/na-dnepropetrovshhine-vozhrozhdaiut-pamyat-nezasluzhenno-zabytogo-velikogo-ukrainskogo-folklorista-poeta-i-etnografa-ivana-manzhury/>. – Загл. с экрана. – Дата обращения: 18.09.2021. – Публикация 11. 01.2009.

Довідкові та бібліографічні матеріали

162. *Андреев Н.П. Указатель сказочных сюжетов по системе Аарне / Н.П. Андреев ; Гос. русское географическое о-во, Отд-ние этнографии, Сказочная комиссия. – Ленинград : издание Гос. русского географического о-ва, 1929. – 118 с.

И. Манжура, с. 30, 54

163. Большая советская энциклопедия / гл. ред. О.Ю. Шмидт. – Москва : Советская энциклопедия, 1926-1947.

Т. 55: Трихоцисты - Украинское искусство. – Москва, 1947. – 986 стб., [21] л. ил., цв. ил., карты : ил., карты, портр., табл.

И. Манжура, с. 411

164. *Большая энциклопедия : в шестидесяти двух томах / [гл. ред. С.А. Кондратов]. – Москва : Терра, 2006. –

Т. 27: Лукомские - Ману. – 2006. – 590, [1] с. : ил., портр., цв. ил., портр.

И. Манжура, с. 557

165. *Большая энциклопедия : словарь общедоступных сведений по всем отраслям знания / под ред. С.Н. Южакова [и др.]. – Санкт-Петербург : Книгоиздательское т-во "Просвещение", 1900–[1909]. –

Т. 6: Гадание - Глазчатка. – 1901. – 794, [6] с., [2] л. ил.
И. Манжура, с. 11

166. *Большая энциклопедия : словарь общедоступных сведений по всем отраслям знания / под ред. С.Н. Южакова [и др.]. – Санкт-Петербург : Книгоиздательское т-во "Просвещение", 1900–[1909]. –

Т. 12: Ландау - Меламед. – 1903. – 794 с., [27] л. ил., к. : ил.
И. Манжура, с. 574

167. *Венгеров С.А. Источники словаря русских писателей / собр. С.А. Венгеров. Т. I-IV. – Санкт-Петербург : тип. Имп. академии наук, 1900-1917.

Т. 4. Лоначевский - Некрасов. – 1917. – [2], 542 с.
И. Манжура, с. 168

168. *Восточнославянские заговоры : материалы к функциональному указателю сюжетов и мотивов. Аннотированная библиография / авт.-сост.: Т.А. Агапкина, А.Л. Топорков. – Москва : Индрик, 2014. – 319 с. – (Традиционная духовная культура славян. Современные исследования / Ин-т мировой лит. им. А.М. Горького РАН, Ин-т славяноведения РАН)

И. Манжура, с. 26, 37, 42

169. Генеральный алфавитный каталог книг на русском языке (1725–1998) [Электронный ресурс] : разделитель Манжура Иван Иванович // Российская государственная библиотека. – Текст. данные. – Режим доступа: http://nlr.ru/e-case3/sc2.php/web_gak/lc/56256/1. – Загл. с экрана. – Дата обращения: 23.06.2021.

170. Гольденберг Л.І. Бібліографічні джерела українського літературознавства : путівник / Л.І. Гольденберг. – 2-ге вид., випр. і допов. – Київ : Вища шк., 1990. – 256 с.

І.І. Манжура, с. 121

171. *Государственная библиотека им. В.И. Ленина. Отдел рукописей. Воспоминания и дневники XVIII–XX вв. : указ. рукописей / [сост. Л.П. Балашова, К.И. Бутина, Л.В. Гапченко и др.] ; ред. и предисл. С.В. Житомирской ; Гос. б-ка СССР им. В.И. Ленина. Отд. рукописей. – Москва : Книга, 1976. – 621 с.

И. Манжура, с. 145

172. *Деятели революционного движения в России : от предшественников декабристов до падения царизма : биобиблиографический словарь / Всесоюз. о-во полит. каторжан и ссыльно-поселенцев ; под ред. Ф. Кона [и др.]. – Москва : Изд-во Всесоюзного о-ва политических каторжан и ссыльно-поселенцев, 1927-1933. – Т. 2, вып. 4: Семидесятые годы. Вып. 4. С-Я. / сост. А.А. Шиловым и М.Г. Карнауховой. – 1932. – [4] с., 1393-2156 стлб. : портр.

И. Манжура, с. 259

173. Друкований каталог україномовної книги державних бібліотек та музеїв України. 1798–1923. Вип. 2. 1901–1910 / Нац. парламент. б-ка України; уклад. Р.С. Жданова, І.О. Негрейчук. – Київ : Либідь, 2003. – 528 с. – Из змісту: твори І.Манжури у кн.:

Вик. (1798-1898) – 2-е вид., з одминамы й дод. – Київ : Друк. П. Барського, 1902. – Т. 1: Украинска поезія вид Котляревського до останних часив. – 494 с.

Винок : Чытанка: з 120 малюнками / уложыв О. Билоусенко. – Спб.: [Благотвор. о-во изд. общеполез. и дешевых кн.]. Электротип. Н.Я. Стойковой, 1905. – 192 с. : мал.

Досвитни огни : збирка поезіи й прозы до чытання й декламації : з портр. авторив и артыстив, з музыкаю М. Лысенка та М. Левыцького / упорядкував Б. Гринченко. – Киев : видання Е. Череповського, 1906. – 479 с.

Розвага : український декламатор: артистичний збірник поезій, оповідань, монологів, жартів, сатир і гуморесок: з портретами поетів, письменників і артистів / уложив О. Коваленко; музыка М. Лисенка і К. Стеценка. – 2-ге вид., доп. – [Київ : вид. І. Самоненко. Друк. С. Кульженко, 1906]. - 576 с.: портр., нот.

Досвітні огні ; український декламатор: збірка поезій й прози до читання й декламації: з портретами авторів і артистів, з музикою М. Лисенка та М. Левицького / упорядкував Б. Гринченко. – 2-ге вид., перероб. і значно доп. – Київ : вид. Є. Череповського, 1908. – Харків, 550 с., 16 арк. нот, іл., фот., портр.

Розвага : український декламатор: артистичний збірник поезій, оповідань, монологів, жартів, сатир і гуморесок: з портретами поетів, письменників і артистів / уложив О. Коваленко. – [Київ : вид. І. Самоненко. Друк. С. Кульженко, 1908]. – Т. 2. – 447 с. : іл., портр.

Українська муза : поетична антологія од початку до наших днів / під ред. [та «Слово од редактора»] О. Коваленка. – Київ : [Вид. І. Самоненка. Друк. П. Барського], 1908.

174. Друкований каталог україномовної книги державних бібліотек та музеїв України. 1798–1923. Вип. 3. 1911–1916 / Нац. парламент. б-ка України; уклад. Р.С. Жданова, І.О. Негрейчук. – Київ, 2003. – 265 с. – Із змісту: твори І. Манжури у кн.:

Григор'єв Н.Я. Мораль: (Природа, зміст, історія та норми її) / Гр. Наш [псевд]. – Спб: [Благотвор. о-во изд. общеполез. и дешевых кн.] Тип. т-ва под ф[ирмою] «Электро-Тип. Н.Я. Стойковой, 1912. – 191 с.

Рідна школа : Перша читанка / склав С. Черкасенко. - Спб.: [Благотвор. о-во общеполез. и дешевых кн.]Тип. т-ва под ф[ирмою] «Электро-Тип. Н.Я. Стойковой». 1912. – 164 с.

175. Друкований каталог україномовної книги державних бібліотек та музеїв України. 1798–1923. Вип. 4. 1917–1919 / Нац. парламент. б-ка України; уклад. І.О. Негрейчук. – Харків : Фоліо, 2008. – 285 с. – Із змісту: твори І.Манжури:

Манжура І.І. Трьомсин Богатирь : казка / з малюнками худож. І. Стеценка. – Катеринослав : Друк І. Вісьман та І. Мордхілевич, 1917. – 72 с. : іл.

Манжура І.І. Поезії : з додатком біографії «Іван Іванович Манжура (1851–1893)», написаної Щукиним. – Черкаси : Сіяч. Друк. видавн. т-ва «Сіяч», 1918. – 88 с.

Наше слово : українська читанка / уложив В. Дога; [передм. В.Д. [В. Дога]]. – Київ : вид. т-ва «Час», 1918. – Ч. 2: для 3-го і 4-го класів серед. та вищої почат. шк. – 418 с.

176. Засенко А.Е. Манжура Иван Иванович / А.Е. Засенко // Краткая литературная энциклопедия. – Москва, 1967. – Т. 4. – Стб. 573.

177. *Зуева Т.В. Русский фольклор : словарь-справочник / Т.В. Зуева. – Москва : Просвещение, 2002. – 334 с., [8] л. ил. : ил., портр.

И. Манжура, с. 50

178. *Ивановский А.А. (1866–1934). Издания Общества с 15 октября 1863 года по 1 августа 1894 года : библиогр. указатель / сост. А.А. Ивановский. – Москва : тип. Е. Гербек, 1894. – 60 стб.; 33. – (Известия Императорского Общества любителей естествознания, антропологии и этнографии, состоящего при Императорском Московском университете; Т. 89).

И. Манжура, с. 27

179. История дореволюционной России в дневниках и воспоминаниях : аннот. указ. кн. и публикаций в журн. – Москва, 1981. – Т. 3., ч. 3. – С. 237. – Из содерж.:

Быков Н.В. Ив. Ив. Манжура, украинский этнограф и поэт (1851–1893). – ЛЕУАК (Летопись Екатеринослав. ученой архив. комиссии), 1910, вып. 6. – С. 13-37.

180. Книга в Україні, 1861–1917 : матеріали до репертуару укр. кн. / НАН України, Нац. парламент. б-ка України ім. В.І. Вернадського; зібрани: С.Й. Петров, С.С. Петров. – Київ, 2007. – Вип. 10. – С. 84. – Из змісту: твори І.І. Манжури:

Манжура І.І. Лыха година: Великодне оповидання : (з народных уст) / Иван Каличка псевд. – Екатеринослав : Т-во «Печатня С.П. Яковлева», 1886. – 20 с.

Манжура І.І. Лиха година: Великодне оповидання / Иван Каличка псевд. – Катеринослав, 1908. – 16 с.

Манжура І.І. Трьомсин Богатирь: казка / з малюнками худ. І. Стеценка. – Катеринослав: Друк. І. Вісьман та І. Мордохилевич, 1917. – 72 с. : мал.

Манжура І.І. Як чорт шматочек хліба одслужував : (з народных уст) / Иван Каличка псевд. – Катеринослав: видання К. Егоровой. Тип. Т-ва «Печатня С.П. Яковлева», 1885. – 16 с.

Манжура И. Сказки, пословицы и т. п., записанные в Екатеринославской и Харьковской губерниях // СХИФО (Сб. Харьков. ист.-филолог. об-ва), 1890. – Т. 2. – Вып. 1.

Манжура И.И. Сказки, пословицы, малороссийские сказки, предания, пословицы и поговорки, записанные И. И. Манжурой в Екатеринославской губернии // СХИФО. – Харьков, 1894. – Т. 6. – С. 161-197.

181. *Кляус В.Л. Указатель сюжетов и сюжетных ситуаций заговорных текстов восточных и южных славян / В.Л. Кляус ; Рос. акад. наук, Ин-т мировой лит. им. А.М. Горького. – Москва : Специализир. изд.-торговое предприятие «Наследие», 1997. – 462, [1] с.

И. Манжура, с. 20, 203, 234

182. Козлова А.Г. Манжура Іван Іванович / А.Г. Козлова // Літературна Харківщина : довідник / за загал. ред. М.Ф.Гетманця. – Харків, 1995. – С. 219-220.

183. Малая советская энциклопедия / глав. ред. Б.А. Введенский. – 3-е изд. – [Москва] : Большая советская энциклопедия, [1958–1961]. – 50 т. – Т. 5: Котантен – Минерва. – 1959. – 1312 стб., 22 л. ил., карт. : ил., карт.

И. Манжура, с. 486

184. Манжура Іван Іванович [Електронний ресурс] // Вікіпедія : вільна енцикл. – Текст. і фото дані. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Манжура_Іван_Іванович. – Назва з екрана. – Дата звернення: 08.11.2021.

185. Манжура Іван Іванович (1851–1893) – український поет, фольклорист, етнограф, журналіст, лексикограф, перекладач з

російської та німецької мови [Електронний ресурс] : [каталог б-ки Тернопіл. нац. пед. ун-ту ім. В. Гнатюка] // Тернопільська бібліотека національного педагогічного інституту ім. В. Гнатюка. – Текст. дані. – Режим доступу: http://catalog.library.tnpu.edu.ua:8080/library/TopicDescription?topic_id=26492. - Назва з екрана. - Дата звернення: 19.10.2021.

186. Манжура Іван // Енциклопедія українознавства. – Львів, 1994. – Т. 4. – С. 1461-1462.

187. *Масанов И.Ф. Словарь псевдонимов русских писателей, ученых и общественных деятелей : в 4 т. / подгот. к печати Ю.И. Масанов ; ред. Б.П. Козьмин ; Всесоюз. книжная палата. – Москва, 1957. – Т. 2. – 387 с.

И. Манжура, с. 170

188. Орлик П.І. Манжура Іван Іванович / П.І. Орлик // УРЕ. – 2-е. вид. – Київ, 1981. – Т. 6. – С. 347.

189. *Писарькова Л.Ф. Губернские ученые архивные комиссии. 1884–1923 гг. : аннот. указ. содерж. изд. / Л.Ф. Писарькова ; Рос. акад. наук, Ин-т рос. истории. – Изд. 2-е, испр. и доп. – Москва : Новый хронограф, 2015. – 941 с.

И. Манжура, с. 153, 156, 856

190. Олександр Олександрович Потебня : (до 170-річчя з дня народження) : біобібліогр. покажч. / ХНУ ім. В.Н.Каразіна, ЦНБ; уклад. : В.Ю.Франчук та ін. – Харків, 2005. – 152с.

І.І. Манжура: імен. покажч. – с. 145.

191. *«Русская старина», журнал (Петербург). Указатели. Систематический указатель статей Русской старины за 1870–1902. – Санкт-Петербург : тип. В.С. Балашева, 1885-1903. – Изд. 1870-1884 гг. / [сост. В. В. Тимошук]. – 1885. – Харьков. – 282 с.

И. Манжура, с. 164, 296

192. *Символіка народної культури : бібліогр. матеріали з білорус., рос. та укр. міфології, фольклору та етнології / уклад. : Н.В. Аксьонова, Ю.Ю. Полякова, М.І. Філон, О.Є. Хомік ; бібліогр.

ред.: С.Б. Глибицька, С.Р. Марченко. – Харків : ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2007. – 332 с.

193. *Словарь трудностей произношения и ударения в современном русском языке : около 43000 слов / [сост. А.Ю. Юрьева]. – Москва : Центрполиграф, 2009. – 525 с.

И. Манжура, с. 241

194. *Сумцов Н.Ф. Заговоры : (библиогр. указ.) / Н.Ф. Сумцов. - Харьков : тип. К. Счасни, 1892. - [2], 16, [2] с.

И. Манжура, с. 19

195. Сумцов Н.Ф. Манжура (Иван Иванович) / Н.Ф. Сумцов // Энциклопедический словарь / изд.: Ф.А. Брокгауз, И.А. Ефрон. - СПб., 1896. - Т. 18а. - С. 536-537.

196. *Торжокская Богоявленская церковноприходская школа. Библиотека : каталог кн., имеющих в Б-ке церк.-приход. М. и Е. Масленниковых шк. при Богоявлен. церкви в г. Торжке Тверской губ. ... 1889-1899 г. – Санкт-Петербург, 1899 (обл. 1900). – 128 с.

И. Манжура, с. 77

197. Україномовна книга у фондах Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського. 1798–1923: бібліогр. покажч. Вип. 5, ч.1 1917–1923 / Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадського; уклад. Л.С. Новосьолова та ін. – Київ, 2002. – 740 с. – Із змісту: твори І. Манжури у кн.:

Сніжинки : вірші, оповідання, колядки і щедрівки з нотами / уложив М.Я. [Я.М.] Мамонтов. – Полтава : [вид-во Пед. Бюро Полтав. Губерн. Земства. Друк. «Труд»], 1917. – 3б. 1. Різдво. - 32 с. : нот.

Читанка : Перша книжка після граматики, з малюнками / [уклад.] Т. Хуторний (Т. Лубенець). – 4-е вид., попр. – Київ : вид-во Книгарні Е. Череповського. Друк. «І. Чоколов», 1917. – 126 с. : мал.

Вінок : (хрестоматія) / уложив О. Білоусенко [О.Г. Лотоцький]. – Київ : вид-во Т-во «Криниця». Друк. Т-ва «Криниця», 1918. – [Кн. 3]: Читанка третя. – 288 с. : мал.

Маленький декламатор для «Просвіт» / уклад, авт. передм. [Що має робити «Просвіта» на селі Г.М. Хоткевич]. – Харків : друк. «Просвещение», 1918. – 96 с. – (Освітня бібліотека). – Із змісту: Сон / Манжура

Рідні колоски : читанка для молодших класів гімназії / зложила О. Стешенко; з рисунками та малюнками художників: М. Бурачека, М. Жука, В. Старицької, П. Холодного та Т. Шевченка. – [Київ] : вид-во Т-ва Шк. Освіти. [Друк. Київ. Союзу Установ Дріб. Кредиту, 1918]. – Ч. 2. – 288 с.

«Скалки життя» : Український Декламатор: зразки творчості українських письменників в поезії й прозі для читання й декламації / впорядкував С. Паночіні. – Київ : вид-во Т-во «Орхид». Друк. «Союзбанк», 1918. – 160 с.

Стежка додому : українська читанка: для третього року навчання для почат. і вищих почат. шк. / складена під ред. і орудою І.М. Труби. – 1-е вид. – Катеринослав : вид-во Т-ва «Стежка додому», 1918. – Ч. 3. – 220 с.

Сумцов М.Ф. Слобожане : іст.-етногр. розвідка. – [Харків] : вид-во «Союз» Харків. Кредит. Союзу кооперативів. Друк «Печат. Дело», 1918. – 238 с. : мал. – (Культурно-історична бібліотека / під ред. Д.І. Багалія)

Читанка : перша книжка після граматики, з малюнками / [уклад.] Т. Хуторний (Т. Лубенець). – 5-е вид., попр. – Київ : вид-во Книгарні Е. Череповського. [Друк. «І. Чоколов»], 1918. – 126 с. : мал.

Ясна зброя : зразки з українського красного письменства для читання й декламації / склав Ів. Азовський [І.Я. Прихоженко]. – Київ : друк. «Союзбанк», 1918. – 288 с.

Ясні зорі : читанка для другого і третього років шкіл початкових / [уклад.] М. Рудинський. – Полтава : вид. Пед. Бюро Полтав. Губерн. Нар. Управи, 1918. – Ч. 1: Осінь. – 67 с. : портр.

«Барвисті квітки» : декламатор : (хрестоматія) / уложив [з приміт. й поясн.] С. Гаєвський. – Київ : вид-во Т-во «Поступ». [Київ. Губерн. Друк.], 1919. – Кн. 1. – 158 с.

Українські легенди. – Київ : накладом вид-ва «Волошки». Рад. друк. (б[увша] «Польська»)], 1919. – 36 с. : мал.

Манжура І.І. Вибрані поезії Івана Манжури : (з додатком біографії поета) / [передм. «Іван Манжура: біографічні відомості» В. Степового [В.О. Біднов]. – Кам'янець на Поділля : Укр. вид-во в Катеринославі. Правобереж. філія. Друк. С. Тухбіндер, 1920. – 16 с.

Революційні поезії / [з передм. «Що таке поезія?» В.Д. Коряка]. – Харків : Всеукр. вид-во [Друк. ПОЮР], 1920. – 80 с.

Веселка : перша читанка після букваря / [уклад.] Я. Чепіга- [Зеленкевич]. – Київ : Держ. вид-во [2-а Рад. друк.], 1921. – 125 с. : мал.

Ясні зорі : книги для читання дітей на перших роках навчання в трудовій школі / [уклад.] М. Рудинський. – 2-е вид., змінене. – Харків : Всеукр. Держ. вид-во. Полтава: 2-а Рад. друк., 1921. – Кн. 1: Осінь. – 75 с. : мал.

Струни : антологія укр. поезії від найдавніших до нинішніх часів для вжитку шк. й хати / влаштував Б. Лепкий. – Берлін : Спільне вид. «Укр. слова» і «Укр. Нар. б-ки», 1922. – Ч. 2. – 296 с. : портр.

Читанка : перша книжка після граматики, з малюнками / [уклад.] Т. Лубенець. – 8-е вид., перероб. – Київ : Друкар, 1922. – 104 с. : мал., портр.

Друга читанка : для трудових шк. / [уклад.] Т. Лубенець і Н. Лубенець; з рисунками Їжакевича, Світлицького і Самокиша. – 4-е вид., перероб. – [Київ] : Держ. вид-во України, 1923. – 160 с. : мал.

Хрестоматія нової української літератури : [підручна кн. при вивченні укр. літ. в ст. групах трудової шк.] / [уклад.] М. Плевако. – [Харків] : Держ. вид-во України, [1923]. – Т. 2: від початку 30-х років XIX ст. до остан. часів. – 528 с.

Шляхом життя : читанка для старших (6-7) груп труд. шк., робфаків, шк. для дорослих і т.і. / [уклад. та авт. передм.] Гр. Іваниця, Я. Чепіга, Б. Якубський. – Харків ; Київ: Книгоспілка. [Друк. Київ. філії книгоспілки], 1923. – 256 с.

198. Українські письменники : біобібліогр. словник / уклали: М. Пивоваров та ін. – Київ, 1963. – Т. 2. Дожовт. період (XIX – поч. XX ст.). – С. 690-696.

199. Шевченкознавство у працях викладачів та вихованців Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна : бібліогр. покажч. / уклад. В.К. Мазманьянц, О.О. Миронов, О.П. Чугуй, Т.О. Чугуй, О.С. Журавльова, Ю.Ю. Полякова ; наук. ред. О.П. Чугуй ; бібліогр. ред. С.Б. Глибицька. – Харків : ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2014. – 121 с.

Пам'яті Івана Манжури

Він важко йшов,
Мов горе Україною;
Він тяжко дихав,
Мов планету ніс;
Він довго падав сірою скелиною
І в рідну землю увійшов і зріс.
Земля стомилась вічною зажуροю,
Землею стала пам'ять тих, хто знав,
Що тінь його взивалася Манжурою.
Що спів його бандури одлунав.
 По могилі його, по могилі
 Кроки гупали, ніби гирі;
 По пам'яті його, по пам'яті,
 Топтались охочі й найняті,
 Щоб не знали й онуків діти,
 Щоб не чули нічого про вченого,
 Щоб їм очі не палали червоно.
 По могилі його, по могилі,
 По пам'яті його, по пам'яті –
 По серцю його, мов по глині,
 По пісні його, мов по паперті!
 Підошвами його, підошвами!
 Зневагою його та наклепом –
 Топтались охочі й підослані,
 Топтались хазяї і наймити...
 Мелодії безсмертя,
 Забриніть мені,
 Мелодії невмерлої землі!
Іван виходить з небуття гранітного,
Прорвавши всі прокльони і жалі.
Горять квітки і м'якне сніготалиця:
Дивинній долі – неземний уклін!
Ті ж, що топтались,
Ті таки стоптались
І стерлися на порошок і на тлін.

Віє вітер, кличе зливу.
Старий дуб хитає.
Зажурився хлопець сивий,
Що долі немає.

Стогне серце від зажури –
Ні тата, ні мами
У блукальника Манжури,
В сироти Івана.

По кутках розсілись злидні,
В очі заглядають,
Не всякдень людоньки бідні
Хлібець в хаті мають.

Розкажіть-но, добрі люди,
Ви мусите знати,
Як було, як далі буде,
Чи добра нам ждати.

Я з холщової торбини
Олівця дістану.
Заспівайте, діду, пісню,
Ту, що Січ співала.

Кожну пісню, кожну думу
Зберу по зернятку,
Та й посію у свій зошит
На спомин нащадкам.

Ой, яка гірка горілка,
А доля ще гірша.
Степ – мій тато і домівка,
Діти мої – вірші.

Моя мати – Україна,
Співа, плаче й мріє.
Напишу їй про Трьомсина,
Поему-надію.

Я був слабкий та голодний,
А він буде сильний.
Меч могутній, дар народний
В руках у Трьомсина.

Він нічого не боїться,
Він Змія здолає.
Ще Вкраїна усміхнеться,
Ще січ погуляє...

Прочитайте цю поему,
Як мене не стане.
Та згадайте про бідаху.
Манжуру Івана.

Іменний покажчик

- Абалихин Б.С. 114
Агапкина Т.А. 168
Азовський Ів. 197
Айзеншток І.Я. 106
Аксьонова Н.В. 192
Андреев Н.П. 162
Антонюк В.Г. 57
Багалеї Д.І. 58, 99
Базанов В.Г. 88
Балашова Л.П. 171
Белецький А.І. 113
Белова О.В. 83
Березовський І.П. 13, 109
Бернштейн М. 7, 10, 11, 107,
108, 113, 115, 121
Билоусенко О. 173, 197
Білецький О.І. 115
Бойко В. 51, 54
Бондарь Н. 59, 131, 132
Бонч-Бруевич В.Д. 128
Брокгауз Ф.А. 195
Бурачек М. 197
Бутина К.І. 171
Быков Н.В. 110, 179
Варбот Ж.Ж. 60
Василенко Н. 157, 133, 134,
156, 158
Василенок С.І. 841
Введенский Б.А. 183
Венгеров С.А. 167
Вертегел А. 146
Виноградова Л.Н. 84
Вовк (140)
Вовк О. 61
Волощенко А.К. 114
Гаєвський С. 197
Гапоненко Т. 136
Гапачко Л.В. 171
Гетманець М.Ф. 182
Глибицька С.Б. 129, 192, 199
Глібов (140)
Гольденберг Л.І. 170
Горленко В.Ф. 114
Григор'єв Н.Я. 174
Гринченко Б.Д. 111, 173
Грузинский А.Е. 128
Гудзий Н.К. 113, 115
Гусев В.А. 120
Дерев'янка В. 16, 19, 23
Дзверінін І.О. 116,
Добрянський М. 19
Дога В. 175
Дончик В.Г. 116
Ефимова-Залекер Е.С. 64
Ефрон И.А. 195
Єрмаков В. 15, 16, 17, 23
Жданова Р.С. 173, 174,
Житомирская С.В. 171
Жук М. 197
Журавльова О.С. 199
Заремба В. 112, 137
Засенко А.Е. 49, 176
Засодимский П.В. 65
Збруцька О. 21
Зеленин Д.К. 66
Зиновьева В.П. 89
Зуева Т.В. 177
Иванникова Л.В. 68

- Ивановский А.А. 178
Иллюстров И.И. 69
Іваниця Гр. 197
Івах О. 138
Їжакевич 197
Камінчук О.А. 70
Карнаухова М.Г. 172
Каширина Л.С. 117, 136
Каширін Л.С. 12
Кляус В.Л. 181
Коваленко О. 173
Ковика-Алієв С. 18, 20
Козлова А.Г. 182
Козлова Н.К. 71, 72
Козьмин Б.П. 187
Колоїз Ж.В. 100
Колосова В.Б. 73
Кон Ф. 172
Кондратов С.А. 164
Кондуфор Ю.Ю. 114
Кониський О. 140
Коряк В.Д. 197
Косач М. 118
Косач О.П. (118)
Котляревський (173)
Криничная Н.А. 74
Кузнецов И.Н. 63
Кутинський М. 142, 159
Кухаренко О.О. 119
Левкиевская Е.Е. 84
Левыцький М. 173
Лепкий Б. 197
Лещенко Н.Н. 114
Лісневська Н. 141
Лобода А.М. 75, 76
Лубенець Т. 197
Лубенець Н. 197
Луппол И.К. 128
Лысенко М. 173
Мазманьянц В.К. 199
Малинка А.Н. 77
Мамонтов М.Я. 197
Манжура І. 1-56, (57-199)
Марченко С.Р. 192
Масанов И.Ф. 187
Миллер В.Ф. 78
Милорадович В.П. 79, 80
Минералов Ю.И. 81
Мионов О.О. 199
Мишинич О.В. 116
Мірошніченко Л.П. 118
Мочульський М. 123
Муратов М.В. 128
Негодяева С.А. 145
Негрейчук І.О. 174, 175
Негрейчук І.О. 173
Новик А. 146
Новосолова Л.С. 197
Орлик П.І. 188
Осипов И.П. 99
Паночіні С. 197
Петров С.Й. 180
Петров С.С. 180
Пивоваров М. 198
Пильчиков (140)
Писарькова Л.Ф. 189
Плевако М. 197
Плотникова А.А. 62
Погребенник В. 147
Погрібний А.Г. 85
Полякова Ю.Ю. 192, 199
Поповський А.М. 148

- Потебня О. 4, 86, (106, 140, 190)
Пчілка О. (70)
Рахно К.Ю. 149
Решетов А. 53
Ростовцев Ю. 10
Рудинський М. 197
Савельєв М.А. 128
Сайко М.І. 150
Самокиш 197
Світленко С.І. 91
Світлицький 197
Скрипиль М.О. 90
Скубак Г. 161
Сокирка Т. 16, 17, 19
Старицька В. 197,
Старицький М. (70)
Старков В.М. 151
Степовий В. 197
Стеценко К. 173
Стеценко І. 175, 180
Стешенко О. 197
Стрижевський (140)
Сумцов Н.Ф. (44), 94, 124-127,
194, 195, 197
Тепін П. 16, 19
Тимченко Е.К. 95
Токарев С.А. 96
Толстая С.М. 97, 87, 104
Толстой Л.Н. 128
Толстой Н.И. 92, 98, (104)
Топорков А.Л. 168
Труба І.М. 197
Трубачев О.Н. 60
Турганов Б.А. 49
Ушкалов Л. 51, 54, 127
Філон М.І. 192,
Франчук В.Ю. 190
Холодний П. 197
Хом'як Т.В. 153
Хомік О.Є. 192
Хроленко А.Т. 105
Хуторний Т. 197
Цертелів М. (123)
Чабан М. 154
Чабаненко В.А. 50
Чепіга Я. 197,
Черкасенко С. 174
Чернышев Л. 49
Чертков В.Г. 128
Чечель І. 18, 20, 21
Чугуй О.П. 199
Чугуй Т.О. 199
Швалб М.Г. 129
Шевченко Т. 21, 197
Шейн П.В. 101, 102
Шехтер М. 10
Шилов А.А. 172
Шмидт О.Ю. 163
Шумілова А. 155
Щукин (175)
Южаков С.Н. 165, 166
Юрьєва А.Ю. 193
Яворский Ю.А. 103
Якубський Б. 197

Зміст

Передмова	3
Фольклорист та етнограф.	5
Основні дати життя та діяльності.	13
Твори І. Манжури	16
Окремі твори	16
Твори у періодичних виданнях, збірниках, антологіях . .	19
Інтернет ресурси.	21
Література про І. Манжуру.	22
Загальні праці.	22
Життя і творчість.	29
Увічнення пам'яті Івана Манжури.	38
Довідкові та бібліографічні матеріали.	39
Додаток. Вірші, присвячені І.Манжурі	49
Іменний проказчик.	52

Довідкове видання

**Манжура
Іван Іванович**

(1851–1893)

Біобібліографічний покажчик

Біобібліографічний посібник

Відповідальний за випуск Л.О.Сашкова

Підписано до друку 02.12.2021 Формат паперу 60 x 84/16 5,0 друк.
арк. Папір для множ. апаратів. Харківська обласна універсальна
наукова бібліотека, вул. Кооперативна, 13/2 Телефон: 731-25-16